

2164

POLONIA WĘGIERSKA

MIESIĘCZNIK

A MAGYARORSZÁGI LENGYELEK HAVILAPJA

Ára: 200 Ft

2008. JANUÁR 24.

2008/145

STYCZEŃ

JANUAR

POLONIJNE WIGILIE

10 URODZINY
MAGAZYNU POLSKIEGO

BRACIA MATEJKOWIE
IDĄ DO POWSTANIA

POLSKIE SKRZYDŁA

ROCZNICE
INSTYTUTU POLSKIEGO

POLONIJNE SPOTKANIA OPŁATKOWE

(fot. B. Szadai, I. Zeisky)

Ambasa Polska w Budapeszcie

Ogólnokrajowy Samorząd Mniejszości Polskiej

XVII dzielnica Budapesztu

Nyíregyháza

Zabawa sylwestrowa
w Domu Polskim

POLONIA WĘGIERSKA

A MAGYARORSZÁGI LENGYELEK HAVILAPJA

GŁOS POLONII negyedévi mellékletével

**Az Országos Lengyel
Kisebbségi Önkormányzat lapja**
Pismo Ogólnokrajowego
Samorządu Mniejszości Polskiej

Felélős kiadó / Odpowiedzialny wydawca:
MONIKA SAGUN-MOLNÁRNE

Főszerkesztő / Redaktor naczelna:
IGA SIKORA-ZEISKY

Lengyel szerkesztő / Redaktor polski:
MAGDA RAJTA-SZABÓ

Magyar szerkesztő / Redaktor węgierski:
DÁVID CSABA

Grafikai szerkesztő / Redaktor graficzny:
DUKAY BARNA

Szerkesztőség / Redakcja:
1102 Budapest, Állomás u. 10.
Telefon: 261-3479

E-mail: polweg@orlen.axelero.net

Ritter Nyomda, Budapest
HU ISSN: 1417-5924

Megjelenik minden hónapban a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány valamint a Nemzeti Kulturális Alap pénzügyi támogatásának köszönhetően.

Ukazuje się w każdym miesiącu dzięki pomocy finansowej Fundacji Publicznej na rzecz Mniejszości Narodowych i Etnicznych na Węgrzech oraz Węgierskiego Funduszu Kultury Narodowej.

WAŻNE ADRESY

**Ogólnokrajowy Samorząd
Mniejszości Polskiej na Węgrzech**
1102 Budapest, Állomás u. 10
Tel./Fax: 261-1798

Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii
1102 Budapest, Állomás u. 10.
Tel./Fax: 260-8023

Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech
1102 Budapest, Állomás u. 10.
Tel./Fax: 261-2748

**Stołeczny Samorząd Mniejszości
Polskiej na Węgrzech**
1054 Budapest, Akadémia u. 1-3
Tel.: 332-1979, Fax: 302-5116

**Polskie Stowarzyszenie Kulturalne
im. J. Bema na Węgrzech**
1051 Budapest, Nádor u. 34. II. p.
Tel. 311-0216, Tel./Fax: 312-8204

**Stowarzyszenie Polskich Katolików
na Węgrzech pw. św. Wojciecha**
1103 Budapest, Óhegy u. 11.
Tel./Fax: 262-6908

Polska Parafia Personalna na Węgrzech
1103 Budapest, Óhegy u. 11.
Tel./Fax: 431-8414

Ambasada Polska w Budapeszcie
1068 Budapest, Városligeti fasor 16.
Tel.: 413-8200

Więcej się uśmiechajmy

Gdy w Sylwestrową noc zegary wybiją północ, gdy zaczynają strzelać korki od szampanów, wszyscy wzruszeni magią tej czarownej chwili składamy sobie noworoczne życzenia, wierząc, że nadchodzący rok będzie lepszy, bardziej przyjazny, pełen sukcesów i dobrych chwil. Wszyscy tego oczekujemy. Uważamy, że to się nam po prostu należy. Życzymy sobie zdrowia, sukcesów, miłości, pieniędzy, dobrej pracy, wygranej w totka.

I słusznie. Tak ma być. Dużo pracujemy, zmagamy się z trudną rzeczywistością, borykamy się z codziennymi problemami. Możemy więc oczekiwać, aby było łatwiej, lepiej, dostatniej.

Młodzieży uczącej się języka polskiego w Instytucie Polskim dałam zadanie, aby napisali, jakie mają marzenia na nowy 2008 rok.

Marzenia były najróżniejsze; aby był pokój, aby była praca, aby szczęśliwie zdać egzamin, zarobić pieniądze na samochód czy podróżę po świecie, mieć więcej czasu dla bliskich. Normalne, nasze ludzkie marzenia.

A *Beata* jako pierwsze marzenie napisała: „jeszcze więcej będę się uśmiechać”. Takie krótkie zdanie, a tyle w nim dobrych emocji, ciepła, przyjaźni i serdeczności do świata, do ludzi. Sama się od razu uśmiechnęłam.

I pomyślałam sobie, że tak właśnie trzeba zacząć nowy rok. Trzeba wyjść naprzeciw marzeniom i oczekiwaniom, i zacząć po prostu od siebie. Zacząć się częściej uśmiechać, uczyć się cierpliwości i tolerancji, życzliwiej patrzeć na ludzi i otaczający nas świat. A może wtedy wszystko czego pragniemy łatwiej się spełni. Często tak wiele od nas zależy. Warto spróbować.

I w tym wszystkim najpiękniejsze jest to, że aby zacząć bardziej uśmiechnięte dni, nie trzeba czekać na bicie zegarów w sylwestrową noc. Można zacząć od zaraz. Na pewno warto.

Życzę tylko uśmiechniętych dni w Nowym Roku.

Igo Zeisky

Mindennapi mosolyunk

A mikor Szilveszter éjjelén az óra éjfélét üt, és a pezsgősüvegek pukkanása hallik, a pillanat varázsától megindultan soroljuk egymásnak az újévi kívánságokat. Hisszük, ahogy az új év jobb lesz, barátságosabb, sikerrel és jóízű pillanatokkal teli. Ezt várjuk mindannyian. Egyszerűen úgy véljük, hogy ez kijár nekünk. Egészséget kívánunk egymásnak, önmagunknak, sikert, szeretetet, pénzt, jó munkát, lottónyereményt.

Igy helyes. Így kell lennie. Sokat dolgozunk, küszködünk a valóság gondjaival, bogozgatjuk a mindennapi problémákat. Várhatjuk tehát, hogy a sorunk könnyebbé, jobbá, bőségesebbé váljék.

A Lengyel Intézetben nyelvtanfolyamra járó fiataloknak azt a feladatot adtam, hogy írják le, milyen álmokat táplálnak 2008-ra.

Különfélék voltak a kívánságok: legyen béke, legyen munka, sikeresen letett vizsga, pénz gépkocsira vagy utazásra, több idő a legközelebbiek számára. Helyénvaló, emberi álmodozás.

Beata viszont elsőrendű álmaként írta: „még többet fagok mosolyogni”. Ebben a rövid mondatban oly sok pozitív érzélem, melegség, barátságosság és szivélyesség rejlik a világ, az emberek iránt. Magam is azonnal elmosolyodtam.

Az jutott eszembe, hogy valóban, így kell kezdeni az újévet. Az álmok és várakozások elébe kell menni úgy, hogy eleve önmagunktól kezdjük. Többet kell mosolyogni, türelmet és toleranciát tanulni, több megértéssel szemlélni az embereket s magunk körül a világot. Talán akkor könnyebben teljesül mindaz, amire vágyunk. Hiszen oly sok minden múlhat rajtunk. Érdemes megpróbálni.

Az egészben az a legszebb, hogy a mosolygósabb napok elkezdéséhez nem is kell a szilveszteri óraütésre várnunk. Kezddhet azonnal. Higgyük el, hogy érdemes.

Csupa mosolyos napot kívánok az új évben.

For.: dcs

Polonijne spotkania opłatkowe

Budapeszt,
Stowarzyszenie „Bema”

Győr

Gdy zbliżają się najpiękniejsze ze świąt, Święta Bożego Narodzenia, cała Polonia Węgierska spotyka się na wieczorach opłatkowych.

Tradycyjnym opłatkiem łamano się w każdym prawie zakątku Węgier, wszędzie tam gdzie mieszkają Polacy.

Są to piękne, wzruszające chwile. Towarzyszy im podniosły, świąteczny nastrój, jest okazja do spotkań, rozmów i złożenia sobie szczerych świątecznych i noworocznych życzeń.

Budapeszt, siedziba OSMP

Székesfehérvár

Érd

Nyíregyházi karácsonyi krónika (2007)

Nyíregyházán a helyi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat lengyel-magyar karácsonyi ünnepséget tartott 2007. december 7-én, mintegy megkoronázva az egész éves kitaró, erőfeszítéseket kívánó önkormányzati munkát. A rendezvényen díszvendégként vett részt: *Stanisław Sienko*, Rzeszów (Nyíregyháza testvérvárosa) alpolgármestere és Nyíregyháza polgármester asszonya, *Csabai Lászlóné*.

Az eseménynek a Nyíregyházi Főiskola ünnepi hangulatúvá díszített rendezvényterme adott otthont. A megnyitó keretében a Nyíregyházi Kisebbségi Önkormányzat elnöke, *Bárkányi Tamás*, majd Rzeszów város alpolgármestere köszöntötte az egybegyűlteket, akik évek óta ápolják a lengyeliség és magyarság egy-

mással összefonódó, történelmi múltra visszatekintő barátságának hagyományát, szellemiségét. A beszédekből kiderült, hogy nemcsak lelkiekben, hanem tettekben is megnyilvánul a két város összefogása. A nyíregyházi lengyelek a lengyel nyelv, kultúra, szokások és hagyományok fenntartása érdekében aktívan részt vettek a szülőhazából elszármazott lengyel festőművészek kiállításainak megszervezésében, valamint számos, Lengyelországba szervezett kirándulás lebonyolításában. A lengyel város pedig szeretettel, a magyar testvérek iránti kíváncsisággal látta vendégül a nyíregyházi delegációt. Mindkét város számára tanulságosak az eszmecserék, a közös kulturális programok, a lengyel szokásokat életre hívó események. *Bárkányi Tamás* összefoglalta

az évet, és a következő év új feladatairól beszélt, a lengyel vendég saját városa és Nyíregyháza közötti együttműködés tapasztalatairól szólt. Megállapította, hogy a két város között folyamatos párhuzamot vonhatunk, mind történelmi, mind pedig az előremutató kulturális kapcsolatok erősítésében, melynek bizonyítékként pezsdítő „ajándékot” hoztak: az otthonos hangulatban lépett fel a Rzeszów Klezmer Band. Az együttes tagjai Rzeszów 2. számú Zeneiskolájának tehetséges növendékei, akik egyórás műsorukkal vidámságot keltettek a jelenlévők körében, huncut ragyogást szemükben. Mindenki lelkesen tapsolt a klezmer muzsikára, a lábak ösztönösen ritmusra mozdultak.

Az adventi vacsora előtt, lengyel hagyományoknak megfelelően az összetartozás élményét kifejező ostyatörés következett. Ez a szeretet megosztását jelképezi, mert a részt vevők közül mindenki tör felebarátja ostyájából, így kíván boldog ünnepeket és csupa jót az újesztendőre, szorosabbá kötve a barátság fonálát.

Vacsora után tánc, ének, multság kezdődött, a kivetítón pedig a 2007-ben bonyolított varsói, solnai, zakopanei kirándulások fel-felillanó képkockái keltettek kacagást, olykor örömkönnyekeket.

A multság hajnalig tartott. A meghitt karácsonyi estéért köszönet a szervezőnek, *Bárkányi Wiesława* asszonynak.

Albert Andrea

II wydanie czytanki historycznej

Informujemy, że staraniem SMP w Szegedzie, ukazało się II wydanie (uzupełnione) „Polsko-Węgierskiej Czytanki Historycznej”. We wstępie do tego wydania czytamy: W 1987 roku zrodził się pomysł opracowania albumu poświęconego tysiącletnim kontaktom Polski i Węgier. Autorem projektu był *Zoltán Bátky*, któremu pomocą służył *Jan Stolarski*, prezes Federacji Stowarzyszeń Przyjaźni Polsko-Węgierskiej.

Patronat nad przedsięwzięciem objął biskup *Endre Gyulay*. *Zoltán Bátky* – absolwent Wojakowskiej Akademii Ludovika w Budapeszcie, posiadacz odznaczeń „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, Krzyża Kawalerskiego Orderu Zasługi Rzeczypospolitej i wielu innych – benedyktyński pracą stworzył

dzielo, na podstawie którego powstała niniejsza czytanka. Ten wielki przyjaciel Polski i Polaków kilka lat temu w jednym z wywiadów prasowych powiedział: „nie pragnę być nikim innym, jak zwyczajnym szeregowym żołnierzem, który służy przyjaźni między naszymi narodami”. Samorząd Mniejszości Polskiej w Szegedzie podejmując się wydania tej czytanki uczynił to z nadzieją, że dotrze ona do szerokiego grona czytelników (głównie młodszej generacji) w Polsce i na Węgrzech a tym samym przyczyni się do lepszego poznania wspólnych dziejów naszych narodów i korzeni wspólnej europejskości”.

Blisze informacje dotyczące możliwości nabycia tej cennej książki w SMP (6721 Szeged, Osztrovskij u. 6), którego przewodniczącym jest dr *Karol Biernacki*.

Z życia Polonii • Z życia Polonii • Z życia Polonii • Z życia Polonii • Z życia Polonii • Z życia Polonii

ÉLŐ TÖRTÉNELEMÓRA ÓBUDÁN

November 21-én Óbuda-Békásmegyery Lengyel Kisebbségi Önkormányzata a Wysocki Légió Hagyományőrző Egyesülettel közösen rendezte a történelemórát a Váradi

utcai Nagy László Általános Iskolában. Az ötödik osztályos tanulók *Máté Endre* kisebbségi önkormányzati képviselő előadásából megismerhették a magyar és lengyel történelem kapcsolódási pontjait

és a két nép több mint ezeréves barátságának hagyományait. Az élő történelemóra második felében a Wysocki Légió hagyományőrző katonái bemutatták az általuk használt korhű puskákat, kardokat, a légiónak eredetileg megegyező kétnyelvű zászlóját és megismerhették a mai rakéták egyik őseinek, a *William Congreve* brit táborszakosítottak rakéta továbbfejlesztését, amellyel *Bem* tábornok foglalkozott. Ezt magyarul röppentyűnek nevezték.

Óbuda-Békásmegyery Lengyel Kisebbségi Önkormányzata a Polgármesteri Hivatal Oktatási Bizottságának segítségével a 2007-2008-as tanévben tovább folytatja az óbudai általános iskolákban a „Velünk élő lengyel történelem” című előadásorozatot. Célja, hogy egyfajta „kulturális missziót” végezve megismertesse a fiatalokkal a lengyel és a magyar történelem hasonlóságait és az ebből adódó közös kulturális hagyományokat, valamint továbbadja a nemzedékről-nemzedékre öröklődő barátság eszméjét.

ME

Czar przyrody

Dnia 30 listopada 2007 roku w piękny andrzejkowy wieczór, w Urzędzie Burmistrza VI dzielnicy Budapesztu przy ul. Eötvös 3 zebraliśmy się w miłym gronie z okazji otwarcia wystawy fotografii *Grażyny Vargi*.

Grażyna fotografią zajmuje się amatorsko od blisko 20 lat. Pierwsze zdjęcie artystyczne wykonała mając 15 lat, w rodzinnym Kołobrzegu.

Nasza rodaczka przedstawiła swój ulubiony temat – przyrodę. Utrwalone na zdjęciach cztery pory roku wprawiły nas w nastrój harmonii i spokoju. Liczna grupa zebranych gości była zainteresowana okolicznościami powstania zdjęć, a *Grażyna* z pasją opowiadała o swojej filozofii fotografowania.

Przy relaksującej muzyce i lampce wina cieszyliśmy się ze spotkania.

Grażynko! Czekamy na następną obiecaną wystawę!

P.S. Dziękujemy Samorządowi VI dzielnicy za udostępnienie sali na wystawę.

Samorząd Mniejszości
Polskiej w Terézváros

A természet varázsa

2007. november 30-án, egy kellemes András-napi estén nyitottuk meg *Varga Gražyna* „A természet varázsa” című fotókiállítását a VI. kerületi Polgármesteri Hivatal Eötvös utcai épületében.

Grażyna kedvtelésből foglalkozik fotóművészetrel közel 20 éve. Első művészi képét 15 évesen készítette, szülővárosában, Kołobrzegben. Honfitársnőnk saját kedvenc témáját mutatta be, a természetet.

A képekben megörökített négy évszak a nyugalom és harmónia hangulatába ringatott minket.

A nagy számban megjelent vendégeket nagyon érdekelte a képek története, amiről és a sajátos fényképezési filozófiájáról *Grażyna* lelkesen mesélt. Nagyon örültünk a nyugtató háttérzenénél és a jó pohár bor mellett történt találkozásnak. Közben vidáman szót a lengyel muzsika meg lehetett költeni lengyel finomságokat.

Kedves *Grażyna!* Nagyon várjuk a következő megígért kiállítást!

Köszönet a VI. kerületi Önkormányzatnak, hogy rendelkezésünkre bocsátotta a termet a fotókiállítás céljára.

VI. ker.
Lengyel Kisebbségi Önkormányzat

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat
hivatalvezetői állás betöltésére

új pályázatot ír ki.

A hivatalvezetőt

az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat Közgyűlése nevezi ki.

Munkáltatói jogokat az OLKÖ elnöke gyakorolja.

Feladata:

- Egyszemélyi felelősséggel vezeti az intézményt. Kialakítja az intézmény belső munkamegosztását, koordinálja a feladatok ellátását, ellenőrzi azok végrehajtását.

- A leköszönő elnökkel és az új elnökkel együtt, gondoskodik az önkormányzati vagyont szabályszerű átadásáról és átvételéről.

- A hivatalvezető vezeti az Önkormányzat irodáját, gondoskodik az Önkormányzat működésével kapcsolatos feladatok ellátásáról. Távollétében teendőit az adminisztratív ügyintéző látja el.

- Irányítja, megszervezi az iroda munkáját. Gondoskodik a hatékony és célszerű munkavégzés feltételeinek megteremtéséről, az irodai dolgozók rendszeres továbbképzéséről.

- Bontja a napi postát, és ellátja a levelezési teendőket. Gondoskodik arról, hogy a magyarországi lengyelek helyi kisebbségi önkormányzatai, valamint társadalmi szervezetei a munkájukhoz szükséges megfelelő tájékoztatást időben megkapják.

- Információval látja el a Program Bizottságot, valamint a lengyel kisebbségi önkormányzatokat és társadalmi szervezeteket a pályázatokkal kapcsolatban.

- Az elnök irányításával előkészíti és előkészíteti a testületi ülést, illetve az elnökség üléseit, a testület elé kerülő előterjesztéseket. Jegyzőkönyvezi a testületi üléseket.

- Rendszeresen tájékoztatja a képviselő testületet, az elnökséget és az elnököt, az Önkormányzat munkáját érintő jogszabály-változásokról.

- Tájékoztatja a képviselő testületet az iroda munkájáról, az ügyintézésről.

- Szükség szerint apparátusi értekezletet tart, melyre

az elnököt is meg kell hívni.

- A hivatalvezető köteles jelezni az Önkormányzat testületének, a bizottságának és az elnöknek, ha döntéseinek jogszabálysértést észlel.

Hatásköre:

az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat Hivatalára terjed ki.

A munkakör betöltőjével szemben támasztott követelmények:

- magyar állampolgárság,
- államigazgatási képzettség vagy jártasság,
- lehetőség szerint lengyel nyelvtudás,
- büntetlen előélet,
- a számítógépes rendszerek beható ismerete, azok használatában való jártasság.

Az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat további pályázatokat ír ki (az Országos Lengyel Múzeum és Levéltár és a Lengyel Ház) igazgatói munkakörökre.

Éz utóbbiakat a Kulturális Bizottság dolgozza ki.

Az OLKÖ hivatalvezetői és az intézmények igazgatói állására jelentkezők pályázataikat 2008. február 20-ig az OLKÖ Hivatalában zárt borítékban adják le.

Az eredményeket az OLKÖ közgyűlése határozata alapján hirdetjük ki.

A részletes pályázatokat a www.polenia.hu internetes honlap tartalmazza.

Érdeklődni a következő telefonokon lehet:

T: 261-1798, 260-7298

Molnáré Sagun Monika elnök

ÜGYFÉLSZOLGÁLATI TELEFONVONAL

A DIFFERENCIÁLT TÁMOGATÁSRÓL

A kisebbségi önkormányzatok feladatarányos támogatásával kapcsolatos kérdések megválaszolására információs ügyfélszolgálatot működtet a Kormányzati Ügyfél-tájékoztató Központ.

A helyi tarifával hívható ügyfélszolgálat száma: „189”

A 189-es ügyfélszolgálati telefonszám tárcsázását követően a „9”-es menüpont alatt kaphatnak információkat a kisebbségi

önkormányzatok differenciált támogatásával kapcsolatos kérdésekről.

A telefonos ügyfélszolgálat 2008. január 15-től hívható és 2008. február 29-ig áll az érdeklődők rendelkezésére.

A kisebbségi önkormányzatok differenciált támogatásáról a www.nek.gov.hu honlapon, a hazai kisebbségekről szóló oldalakon, önálló menüpont alatt találnak részletes információkat.

Freytán István szakmai főtanácsadó

Miniszterelnöki Hivatal, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

Tel.: (1) 441-2237, (1) 441-2211, (1) 441-3000, fax: (1) 441-2212

E-mail: stefan.fratean@meh.hu

Muzealna zapowiedź

(Rzeczpospolita Polska wobec powstania Franciszka II Rakoczege)

Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii przygotowuje się do trzeciej już międzynarodowej konferencji polonijnej, która została zaplanowana na listopad 2008 roku. Celem jej będzie stwierdzenie stanu wiedzy historycznej na temat pomocy płynącej dla powstania *Rakoczege* z Polski oraz z innych krajów, jak Francja i Anglia - przez Polskę. Nie wiadomo jaka była liczebność wojsk rekrutowanych w Polsce dla zasilania powstania w trakcie jego ośmioletniego trwania (1703-11), pewne jest tylko, że była ona wyraźnie większa, aniżeli w okresie *Wiosny Ludów* (1848-49). Za czasów *Rakoczege* nie było tak głośnych wojskowych nazwisk polskich, jak sto czterdzieści lat później - i nie zachowały się one w powszechnej pamięci. Dokumenty znajdujące się w rozmaitych archiwach na Węgrzech, na Słowacji (szczególnie wschodniej), na Ukrainie (w tak zwanej Rusi Zakarpackiej), w Rumunii (na terenie *Siedmiogrodu*) - a zatem na obszarach dawnego, historycznego państwa węgierskiego w Niece Karpackiej oraz w Polsce (głównie południowej) zapewne kryją przynajmniej niektóre z owych żołnierskich, a być może i innych nazwisk (obok innych, zapewne także ważnych informacji). Nie jest znana wielkość i charakter wojennego zaopatrzenia z Polski - w broń, odzież, żywność i tym podobne, nie ma wiedzy o sumach pieniężnych potrzebnych do stworzenia sieci pomocy bądź co bądź daleko idącej i długotrwałej, niezależnie od tego, że istnieją pewne dane między innymi o roli niektórych rodów polskich, jak *Sieniawscy*, czy *Lubomirscy*. - Oczywiście badania w zarysowanej powyżej tematyce były przeprowadzane już wcześniej, głównie jednak na marginesie badań dokonywanych w obrębie narodowej

historii Węgier, przy tym owe marginalia dalekie są od tego, by tworzyć zwartą całość, którą można byłoby włączyć do historii naszych obydwu krajów, jako osobny rozdział z kręgu polsko-węgierskich powiązań dziejowych.

Podane powyżej przyczyny kierowały dyrekcją Muzeum, kiedy zorganizowało u siebie (w *Sali Wystaw Czasowych*), 16 listopada 2007 r. spotkanie na temat powyżej zaznaczony, dla lepszego zorientowania się jak wielkie są białe plamy w omawianej - polsko-węgierskiej - tematyce. Spotkanie to nosiło tytuł: *Rzeczpospolita Polska wobec powstania Franciszka II Rakoczege*. Pierwszym referentem był zaproszony z Polski pracownik naukowy Wydziału Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie - dr *Tadeusz Kopyś*, natomiast wypowiedzi - niejako koreferaty - ze strony węgierskiej wygłoszone zostały przez dwójkę najbardziej zasłużonych znawców epoki *Rakoczege*, w kolejności: prof. dr *Béla Kőpeczi* oraz prof. dr *Agnes R. Várkonyi*. Już same te trzy nazwiska wskazują, jak ważny i jak frapujący jest poruszony temat oraz jak potrzebne jego dalsze, a właściwie pierwsze skoncentrowane przebadanie i sumaryczne opracowanie. Dr *Kopyś* w swoich rozważaniach skoncentrował się na międzynarodowych zabiegach dyplomatycznych (prowadzonych oczywiście, przez rozmaite stronnictwa i w samej Polsce w końcu XVII i na początku XVIII wieku), których celem było osadzenie na polskim tronie odpowiedniego panującego. (Wśród kandydatów przewijało się i nazwisko *Rakoczege*.) Przedstawiony w referacie zamęt polityczny Polski owych czasów, stanowił dobre podłoże dla późniejszych rozważań, w jakże ciężkiej sytuacji wewnętrznej polskie rady magnackie i ogólnie mówiąc kraj polski zdobywał się na wysiłek

wieloletniego wspierania powstania węgierskiego. Naukowcy węgierscy uzupełniając rozważania podkreślali konieczność prowadzenia brakujących dotychczas badań całego szeregu tematów szczegółowych, jak wybitna rola księżny *Sieniawskiej* (prof. *Kőpeczi*), bądź losy węgierskich uchodźców, którzy po upadku powstania znaleźli schronienie w Polsce (prof. *R. Várkonyi*).

W wieczorze uczestniczyło niewiele osób, czego powodem był fakt zorganizowania w Budapeszcie - tego samego dnia, o tej samej porze, przez cztery różne instytucje i organizacje aż czterech imprez o charakterze polsko-węgierskim. Podobno na pozostałych trzech imprezach też nie wszystkie miejsca były zajęte. W poprzednich latach Stołeczny Samorząd Mniejszości Polskiej pełnił rolę koordynatora planowanych publicznych zamierzeń kulturalnych, organizując rok rocznie, wczesną wiosną spotkanie koordynacyjne. Zapraszane były tam wszystkie buda-peszteńskie organizacje polonijne - społeczne i samorządy - a zaproszenia te opiewały także na Ambasadę RP i Instytut Polski. Dobrze byłoby wrócić do owej praktycznej inicjatywy. W przypadku spotkania muzealnego frekwencja niższa od przeciętnej akurat nie stanowiła (wyjątkowo) ważnego, jakkolwiek niekorzystnego czynnika, ponieważ była jedynie wstępem do tegorocznej konferencji, była tylko niejako jej zapowiedzią, - choć jednak zapowiedzią ważną, zarówno dla publiczności, jak i dla pracowników naukowych, badaczy przeszłości.

dr inż. Konrad Sutarski
dyrektor Muzeum

10 lat radiowego Magazynu Polskiego

Ani się człowiek obejrzał, a tymczasem „Magazyn Polski” – polonijny, autonomiczny program w Radiu Węgierskim – obchodzi dziesięciolecie swojego istnienia. Byłem przy tych narodzinach, wiem ile trudu kosztowało zorganizowanie właściwego warsztatu pracy, szczególnie montażowej, a także stworzenie ogólnych, godziwych warunków pracy redakcyjnej. Dlatego już na wstępie pragnę podkreślić ogrom wysiłku *Bożeny Bogdańskiej Szadai* – świetnej, doświadczonej dziennikarki, kierowniczki polskiego zespołu redakcyjnego, który powołała wówczas do życia i którym przez cały ten czas steruje. Filarami tego kilkusobowego grona redakcyjnego są jeszcze: przez wszystkie lata – *Tünde Trojan*, a od prawie połowy tego czasu także *Edit Sárközi*. Naturalnie potrzebna była przez te lata, od samego początku, przychylność wszystkich – choć zbyt często zmieniających się [zmienianych] – prezesów Radia Węgierskiego, a także węgierskiego kierownictwa programów mniejszościowych (o parokrotnie przekształconej w międzyczasie nazwie), że wymienię obecnego ich szefa – *Alexa Avanasiana* [z-cę redaktora naczelnego mniejszościowego kanału radiowego MR4] oraz węgierskiego referenta ds. mniejszościowych – *Pétera Kovácsa*.

Czym stał się i czym jest „Magazyn Polski” – od strony oficjalnych danych technicznych? Otóż jest on emitowany na Węgrzech na falach średnich [w dwóch frekwencjach, podczas gdy w ubiegłych latach transmisje odbywały się poprzez rozgłośnie regionalne i dlatego, jadąc przez kraj, co region trzeba było w odbiornikach dokonywać korekcyjności częstotliwości fał]. Z kolei cała reszta świata może „Magazynu” słuchać dzięki pośrednictwu internetowemu. Cotygodniowych półgodzinnych audycji wyemitowano w przeciągu owych lat 512, co daje łączny czas – wprost nie chce się wierzyć – aż 256 godzin. Oczywiście „Magazyn Polski” jest tylko jednym z czternastu programów mniejszościowych kanałów MR4, ale jednocześnie jednym z najlepiej działających. Świadczą o tym liczne nagrody. Wyliczę najważniejsze z nich, wszak jakże często dzieje się tak, iż nawet o bliskich znajomych niewiele wiemy i ich osiągnięć nie znamy. Dlatego podaję, że *Bożena Bogdańska Szadai* już w 1999 roku otrzymała nagrodę Prezesa publicznego Radia Węgierskiego „za wysoki poziom pracy dziennikarskiej”, a w 2004 roku *Krzyż Kawalerski* przyznany jej przez Prezydenta RP „za całokształt pracy dziennikarskiej i sławienie dobrego imienia Polski za granicą”. Poza tym lata 2001, 2002, 2003 i 2004 przyniosły nagrody za reportaże na Międzynarodowych Festiwalach Twórczości Radiowej i Telewizyjnej w Ungvár (Użgorod), gdzie *Bogdańska Szadai* otrzymała je trzykrotnie, *Trojanówna* dwukrotnie. Trzeba przy okazji dodać, że i sama Redakcja – na 5-lecie istnienia – ufundowała nagrodę: „*Polonusa Roku*”, przyznawaną od owej pory „wybitnym osobowościom polonijnym”.

Zastanawiając się, które z pośród audycji mogły słuchaczom najbardziej utkwąć w pamięci, dochodzę do wniosku, że najczęściej były to tematy z kręgu kultury masowej, w tym rozmowy–wywiady ze znanymi osobistościami z Polski, jak np. ze śpiewającą aktorką *Janowską*. Listy nadchodzące tutaj z Polski, albo z zagranicy [rozróżnienie to powstało kiedyś dla wskazania, że dla nas, Polonii, Polska nie jest zagranicą] świadczą z kolei o zainteresowaniu także tematyką węgierską i tutejszą polonijną.

Wiadomo, że zapleczem pracy redakcyjnej jest współpraca z terenem. Tymczasem tego rodzaju współdziałanie od lat szwankuje. Czego redakcja nie wyjeździ i nie wydepcze, telefonami z organizacją, i z ludzi nie wyciągnie, o tym zwykle nie słyszy się w eterze. Podobna sytuacja istnieje zresztą w polonijnych czasopismach. Wszystko to na szczęście z wyjątkami takimi, jak Győr, Tata, czy Érd. Jeżeli mam jednak czegoś życzyć jeszcze na zakończenie tego niewielkiego – ale pełnego uznania dla redakcji i jej redaktorek – artykułu, to przede wszystkim zwiększenia medialnej żywotności dużej części ośrodków polonijnych. No i z punktu widzenia polityki kulturalnej życzę jeszcze także wyodrębnienia funduszu na radiowe programy mniejszościowe z obszernego (choć ostatnio coraz bardziej chudnącego) ogólnego worka finansów Radia Węgierskiego.

Konrad Sutarski

Szanowni Państwo, Drodzy Przyjaciele!

Z wielką radością informujemy, że w listopadzie 2007 roku zostało zarejestrowane na Węgrzech Stowarzyszenie Kulturalne Użyteczności Publicznej POLONIA NOVA, które w planach ma upowszechnianie kultury i nauki polskiej, dobrego obyczaju, z zachowaniem i poszanowaniem tradycji oraz poszerzanie wszelkich możliwych horyzontów. Stowarzyszenie będzie współpracować z polskimi, polonijnymi i międzynarodowymi organizacjami o podobnych celach i kierunkach działania; będzie wspierać inicjatywy artystyczne i naukowe, i działać na rzecz dialogu międzykulturowego w Europie.

Tisztelt Olvasók, Kedves Barátaink!

Nagy örömmel értesítjük, hogy 2007. novemberében a magyar cégbíróság bejegyezte a POLONIA NOVA Kulturális Közhasznú Egyesületet, amelynek céljai, többek között, a lengyel kultúra és tudomány, valamint hogyanok népszerűsítése Magyarországon és Európában, a lengyel kisebbségi kultúra fejlesztése, valamint az Európában élő lengyelek integrálása és szervezése. Az Egyesület szeretne együttműködni a lengyel intézményekkel és a magyarországi lengyelek szervezeteivel, valamint más nemzetközi civil szervezetekkel. Támogatni kívánja a magyarországi lengyel művészeti tevékenységet, a lengyel származású fiatalok aktivizálását, az integrációs folyamatokat és az európai kulturális párbeszédet.

W siedemdziesiątą rocznicę INSTYTUT POLSKI W BUDAPESZCIE (1937-1944)

W tysiącletnich dziejach związków polsko-węgierskich nie brak faktów o wielkiej doniosłości i faktów niezwykłych, nadających tym związkom szczególną wymowę emocjonalną, zarówno dla Polaków, jak i Węgrów. Są też ewenementy. Do tych ostatnich zaliczyć trzeba Instytut Polski - wyróżniający się wybitnymi i trwałymi do dziś, do naszej współczesności, niepowtarzalnymi osiągnięciami i wartościami.

prof. Zbigniew Załęski

21 października 1934 r. podpisana została w Warszawie konwencja o współpracy kulturalnej między rządem Królestwa Węgier i rządem Rzeczypospolitej Polskiej. Uzgodniono utworzenie wspólnej komisji, składającej się z dwóch organów urzędujących na stałe w Budapeszcie i Warszawie, a mających na celu przygotowanie warunków współpracy kulturalnej i wymiany dóbr kultury.

Obok bardzo rozmaitych form tej działalności ustalono jej ramy instytucjonalne w postaci Instytutów -

Węgierskiego w Warszawie, Polskiego w Budapeszcie - placówek powiązanych organizacyjnie ze stołecznymi Uniwersytetami Pétera Pázmánya i Józefa Piłsudskiego, na których uruchomiono, na zasadzie wzajemności, stałe wykłady z zakresu historii i literatury, seminaria oraz lektoria językowe.

Prof. Adorjan Divéki już w 1936 r. zorganizował Instytut w Warszawie, zaś prof. Zbigniew Załęski rozpoczął zajęcia w Budapeszcie w roku akademickim 1937/38.

Instytut Polski umieszczono w okazałym gmachu przy Muzeum krt. 11, w centrum, naprzeciw Uniwersytetu. Prof. Załęski nakreślił od początku bardzo ambitny plan działalności: zapoznanie społeczeństwa węgierskiego z osiągnięciami kultury polskiej (*nauka, literatura, sztuki piękne*), jej tradycjami, udostępnianie książki polskiej i książki o Polsce, prasy oraz informacji o Polsce typu turystycznego. Osobny, szczególnie pielęgnowany dział pracy Instytutu stanowiły historyczne związki polsko-węgierskie, w tym czasie jakby podsumowane monumentalną księgą *„Polska i Węgry. Stosunki polsko-węgierskie w historii, kulturze i gospodarstwie”*, bogato ilustrowaną (900 fotografii!) i wydaną w dwu wersjach językowych w 1936 r. w Budapeszcie i Warszawie.

Uzupełnieniem pracy Instytutu były zajęcia na uniwersytecie prof. Załęskiego w zakresie literatury polskiej oraz nauki języka polskiego.

Pomimo wybuchu wojny Instytut Polski nie tylko nie przerwał pracy, ale rozszerzył swoją działalność na rzeszę wychodźstwa wojennego. Instytut działał pomimo zerwania stosunków dyplomatycznych i nakazu opuszczenia Węgier w styczniu 1941 r. przez posła polskiego L. Orłowskiego. Niemcy wielokrotnie domagali się zamknięcia lektoratu języka polskiego w Uniwersytecie i zlikwidowania Instytutu. Władze węgierskie powoływały się wtedy na autonomię Uniwersytetu, którego pracownikiem był prof. Załęski, a której rząd nie mógł ograniczyć. I w takich okolicznościach Instytut Polski, w oparciu o prawo legacji i jego wyjątkowe poszanowanie przez Węgry, pracował do 19 marca 1944 r. Było to jedyne miejsce w zawojowanej przez faszyzm Europie, gdzie oficjalnie i po polsku mówiono o kulturze polskiej i o Polsce! Instytut był na tym obszarze Europy jedyną rządową placówką Rzeczypospolitej Polskiej.

W dziedzinie naukowej praca Instytutu obejmowała kilka kierunków. Były to: współpraca uczonych polskich i węgierskich, popularyzacja nauki, nauczanie języka węgierskiego (*szczególnie kandydatów na studia wyższe w uczelniach węgierskich w Budapeszcie, Pécs i Debreczynie*), umożliwianie studiów wyższych młodzieży polskiej oraz wydawnictwa.

Każdy z tych odcinków pracy to odmienny i różny zakres problemów.

Jednym z najtrudniejszych były studia

Lengyel Intézet Instytut Polski

wyższe młodych Polaków-uchodźców. Pomijając sprawę opanowania języka węgierskiego, pojawiły się tu problemy natury politycznej i formalnej. Jednym z celów eksterminacyjnej polityki niemieckiej było zniszczenie „warstwy kierowniczej” narodu polskiego, stąd bezwzględna walka z inteligencją i nauką, niszczenie kultury. Umożliwianie studiów wyższych Polakom w warunkach węgierskich budziło różne obawy, które prof. Załęski umiejętnie przezwyciężał... Problemy formalne to brak wymaganych dokumentów u kandydatów na studia. Uzgodniono z rektorami uczelni węgierskich, że stosowne zaświadczenie Instytutu Polskiego jest formalnym dokumentem uprawniającym do studiów wyższych. Ponad 350 osób te studia podjęło na wszystkich uczelniach i kierunkach naukowych, od muzykologii, przez fizykę do farmacji i medycyny. Wielu zdążyło studia ukończyć, powracając do kraju z wojennej tułaczki z węgierskim dyplomem uniwersyteckim.

1 czerwca 1941 r. Instytut rozpoczął

dotyczące historii Węgier), dzieła autorów węgierskich w języku polskim o Polsce, wreszcie autorów polskich w języku węgierskim. Ogółem w tych działach bibliograficznych ukazało się 66 druków, w tym znakomita „Antologia poezji węgierskiej od XIV do XIX wieku” (Budapeszt 1943), prezentująca twórczość 68 najwybitniejszych poetów. Obok tego ukazywały się druki z zakresu różnych dziedzin nauki (ogółem 11 dyscyplin naukowych), podręczniki szkolne, słowniki i nuty. Warto wspomnieć

ciekawe wydawnictwa, jak „Rocznik Polska na Węgrzech” (1943, zeszyt 1-3) oraz „Rocznik Polski. Kalendarz Polaka na Węgrzech” (na rok 1942, 1943, 1944), wydawnictwa będące swoistym „vadamecum” związków polsko-węgierskich w ich historii. W 1944 r. Instytut rozpoczął wydawanie dwutygodnika dla dzieci pt. „Jestem Wasza” i zdołał opublikować 25 numerów.

Inny dział pracy to dziedzina oświatowa. Instytut współpracował z Komisją Kulturalno-Oświatową w Komitecie Obywatelskim do Spraw Opieki nad Polakami Uchodźcami na Węgrzech, z Katolickim Duszpasterstwem Polakom na Węgrzech i organizowanym przez nie „Uniwersytecie Powszechnym” oraz z Przedstawicielstwem Wojska Polskiego na Węgrzech. Dla wszystkich tych organizacji i prac oświatowych które prowadził, Instytut wydawał „Materiały Obozowe” – tygodnik o charakterze popularno-naukowym, z tekstami literackimi i nutami.

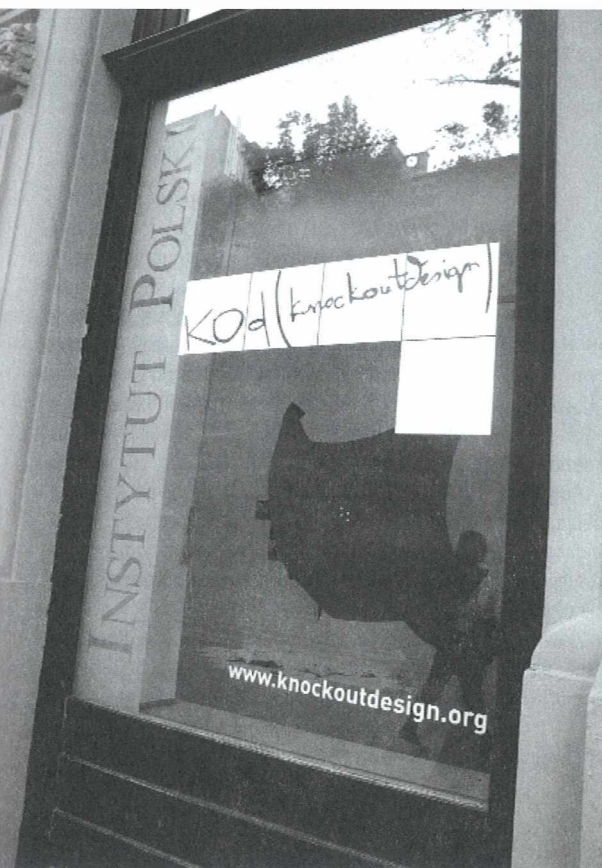
Szczególną manifestacją polskości była dziedzina kulturalna w pracy Instytutu. A więc imprezy muzyczne z udziałem artystów polskich i węgierskich, koncerty muzyki polskiej, organizowanie uroczystych akademii z okazji świąt narodowych polskich i węgierskich, projekcja filmów

polskich (w tym materiałów dokumentalnych z udziałem żołnierza polskiego w walkach na Zachodzie!), wreszcie organizacja wystaw prac artystycznych uchodźców polskich. Jedną z nich, trwającą w dniach 29 VI – 1 VII 1943 r., zgromadziła dzieła malarstwa i grafiki (77 prac, 23 autorów), 4 rzeźby oraz wyroby artystyczne 22 autorów i prace fotograficzne. Katalog opublikowano drukiem w języku polskim i węgierskim.

Obok tych kierunków pracy Instytut spełniał funkcje społeczno-opiekuńcze (charytatywne) w stosunku do Polaków uwięzionych na skutek działalności konspiracyjnej – antyniemieckiej, albo represji powodowanych inwigilacją ze strony miejscowych faszystów. Był bowiem Instytut jednym z ogniw polskiej konspiracji (Placówka „W” Delegata Rządu) poprzez niektórych pracowników zaangażowanych w tej działalności.

Instytut Polski w Budapeszcie, podobnie jak inne placówki polskie oraz wiele instytucji węgierskich, w pierwszym dniu najazdu niemieckiego na Węgry (19 marca 1944 r.) został zajęty, ograbiony, zniszczony... każdego napotkanego tu później Polaka aresztowano... Bezpowrotnie przepadła cenna biblioteka, archiwalia, druki wydane w czasie wojny i dokumentacja działalności. Z trzech istniejących przed wojną polskich przedstawicielstw na Węgrzech: dyplomatycznego, konsularnego i kulturalnego (Poselstwa, Konsulatu, Instytutu) – Instytut przetrwał najdłużej. Nie tylko wśród trudności wojennych nie zmniejszył swojego programu pracy, ale ten program wypełnił trwałymi wartościami i osiągnięciami, wzbogacił o nowe karty dzieje polsko-węgierskie. Jest to zasługa organizatora i dyrektora Instytutu prof. Zbigniewa Załęskiego oraz grona jego współpracowników, jak Maria Jankowska, Tadeusz Fangrat, prof. Stefan Filipkiewicz, Stanisław Grzybowski, Zdzisław Antoniewicz oraz najwybitniejsi, Kazimiera Iłkiewiczówna i Stanisław Vincenz.

Mieczysław Wieliczko

wydawanie serii książek pod wspólnym tytułem „Biblioteka Polska”. Były to głównie wznowienia dzieł z klasyki literatury polskiej, ale i debiuty pisarskie twórców uchodźców. Razem około 80 tytułów. Następnie „Hungarica”. Były to utwory-tłumaczenia autorów węgierskich w języku polskim (literatura piękna i prace

Instytut rozpoczął działalność w styczniu 1939 roku, zaś oficjalne otwarcie, w obecności przedstawicieli polskich i węgierskich władz państwowych, nastąpiło 24 maja 1939 roku. Instytut Polski 70-lecie swojej działalności obchodzić będzie w roku 2009 przyjmując datę oficjalnego otwarcia. (Redakcja)

Bracia Matejkowie idą do powstania

Byli w białych surdutach z kołnierzem i amarantowymi mankietami, w czapkach – konfederatkach z pąsowym daszkiem, w spodniach i płaszczach szaraczkowych – tak 25 listopada 1848 roku zobaczono Polaków, defilujących przed Muzeum Narodowym w Peszcie. Dwa tygodnie później ochotnicy majora Józefa Wysockiego przeszli chrzest bojowy, szturmując twierdzę Arad...

Dwaj studenci z Krakowa

Nie mając dostępu do spisu legionistów z batalionu *Wysockiego*, nie można jednak napisać, że w walkach pod Arad brali udział 20. letni *Edmund Marcin* i młodszy od niego o dwa lata *Zygmunt Hilary Matejko*. Ci dwaj studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego z rodzinnego domu w Krakowie uciekli zaraz po pierwszych informacjach o powstaniu nad Dunajem i – jak podaje *Eligiusz Kozłowski* – „zaciągnęli się do Legionu Polskiego”.

Piszącemu te słowa nie udało się – jak dotąd – potwierdzić informacji z „*Tygodnika Ilustrowanego*”, z dnia 16 listopada 1907 roku. Wspominając *Zygmunta Hilarego* napisał *Lucjan Rydel*, że *Matejko* został „rozszekany przez rosyjskich czerkiesów pod *S. Manon*”. *Eligiusz Kozłowski* twierdzi, że *Zygmunt Hilary* padł pod *Szent Márton*. Najprawdopodobniej chodzi o jedną miejscowość, a sprawa tylko w różnej pisowni. Być może obaj autorzy myśleli o *Szentmártonkátá*, niedaleko *Hatvan*. Właśnie w *Hatvan*, 1 kwietnia 1949, polski legion „pod największym ogniem karabinowym i działowym – jak pisze we wspomnieniach *Zygmunt Miłkowski* – przy okrzykach *Węgrów „Niech żyją Polacy” przeszedł most za miastem...*”

6 kwietnia pod Isaszeg

Do szturm na *Hatvan* trzeba dodać bitwę o zalesione wzgórza pomiędzy wsią *Isaszeg* a miasteczkiem *Gödöllő*. 6 kwietnia bił się tutaj cały Legion *Wysockiego*, więc pewnie też walczył legionista *Edmund Marcin Matejko*.

Kłopot jednak z ustaleniem wszystkich miejsc, które powinno się włączyć do jego wojennego życiorysu. *Lucjan Rydel* zapamiętał, że „siwowłósy staruszek, zawsze pogodny i rozmowny, lubił opowiadać o starych dziejach i przeżytych przygodach”, ale jako miejsca walk autora tych opowieści wymienia „*Zibo*” i „*Nagy – Bania*”. Druga nazwa figuruje w spisie potyczek i bitew, zarejestrowanych w kampanii siedmiogrodzkiej *Józefa Bema* w latach 1848-

Potyczka w czasie powstania, 1863 rok

49, a „*Zibo*” to chyba miasteczko o nazwie *Zsibo* nad rzeką *Samosz*; tu żołnierze generała *Józefa Bema* starli się z wojskami austriackimi, dowodzonymi przez marszałka *Feliksa Jabłonoskiego*.

Edmund z dokumentami Zygmunta

Po klęsce Powstania nad Dunajem *Edmund Marcin Matejko* wraca do Krakowa. Z rąk austriackich żandarmów ucieka, gdy go prowadzą pod konwojem, skierowanym do rot aresztanckich w *Komarnie*, gdzie więziono b. uczestników walk na *Węgrzech*.. Austriacy ścigają go w *Galicji*, pruska policja – w *Poznańskim*, Rusza do *Francji*, w *Grignon* pod *Paryżem* kończy szkołę rolniczą, a później przez kilka lat pracuje jako dzierżawca w majątkach na *Wołyniu* i *Ukrainie*. I pewnego dnia zjawia się w Krakowie, legitymując dokumentami poległego na *Węgrzech* brata – *Zygmunta*. Tak bezpiecznie...

Z chwilą wybuchu Powstania Styczniowego b. porucznik z armii *Bema* – *Edmund Matejko* – nadal przedstawiający się imieniem *Zygmunta* – nie ma wątpliwości, gdzie jego miejsce. W marcu 1863 roku zbiera „do lasu” młodszego z braci – *Kazimierza*. Nie nadający się do wojowania *Jan Matejko* – to zupełnie nieznyany epizod w jego życiorysie – w przebraniu węglarza, razem z *Józefem Szujkim*, dowozi broń do obozu *Langiewiczza*. I wesprze powstańców 500 guldenami, kwotą ogromną na ówczesne możliwości finansowe artysty.

„Pozyskał sobie zaufanie ludności...”

W lutym i marcu 1863 roku kapitan *Zygmunt – Edmund Matejko* dowodzi jedną z kompanii strzeleckich w oddziale powstańczym *Leona Czechowskiego*. Po przekroczeniu granicy austriacko-rosyjskiej powstańcy biją się z *Moskalami* pod *Tarnogrodem* i *Hutą Krzeszowską*, a po klęsce nad *Tanwią* wycofują z powrotem na teren zaboru austriackiego. Kapitan *Matejko* nie zamierza jednak zrezygnować z walki. Zgłasza się do oddziału *J. Miniewskiego* (tu spotka włoskiego pułkownika *Nullo*) ale nie będzie mógł świętować zwycięstwa. Z góry skazane na klęskę powstanie styczniowe przechodzi do historii polskich powstań, zakończonych bardzo różnymi represjami.

Kapitana *Matejkę* aresztują nie *Rosjanie*, ale... *Austriacy*. W nocy z 14/ 15 marca 1864 do swojej żony *Teodory* brat *Jan* pisze, że wydane 5 lub 4 lata wcześniej „*Stroje w Polsce*” dostarczył *Zygmuntowi* „do kolorowania, ma więc [brat] jaką taką rozrywkę...”

Po opuszczeniu więzienia *Edmund – Zygmunt* uczy w szkole rolniczej w *Czernichowie*, żeni się z *Kazimierą Witaszewską*, dzierżawi ziemię w *Robie Niżnej*, później w *Bieńczycach* pod *Magitą*. W jego nekrologu *Lucjan Rydel* przypomni, że kapitan „łączyły z ludem najserdeczniejsze stosunki, zajmował się żywo szkołą miejscową, spieszył z pomocą i doradą w chorobie, kłopotach czy nieszczęściu, pozyskał sobie zaufanie i cześć miejscowej ludności...”

A Matejko-testvérek

Galléros, fehér kabátot viseltek világosvörös mandzsettával, négy-szögletű sapkát piros ellenzóval, mindehhez szürkés nadrág és köpeny járt – így vonultak fel a budapesti Nemzeti Múzeum előtt a lengyelek 1848. november 25-én. Két héttel később József Wysocki őrnagy önkéntesei az aradi vár ostrománál átestek a tűzkeresztségen...

Két krakkói diák

Miután nincs lista Wysocki zászlóaljának alegységekre bontott személyi állományáról, nem állíthatjuk, hogy az aradi várért vívott ostromban részt vett a 20 éves Edmund Marcin és a két évvel fiatalabb Zygmunt Hilary, a két Matejko-testvér. A Jagello Egyetem két hallgatója a krakkói szülői házból szökött meg a Duna menti szabadságharcról szóló első hírekre és – mint Eligiusz Kozłowski írja – „beálltak a Lengyel Légióba”.

E sorok írójának mindaddig nem sikerült ellenőriznie a „Tygodnik Ilustrowany” című hetilap 1907. november 16-i információját. Lucjan Rydel azt írta Zygmunt Hilary Matejkóra emlékezve, hogy „S. Manon mellett szabdalták szét orosz cserkeszek”. Eligiusz Kozłowski állítása szerint Zygmunt Hilary Szent Marton-nál esett el. A helység vélhetően ugyanaz, csak a név följegyzése más. Bizonyára mindkét szerző a Hatvan közelében fekvő Szentmártonkátára gondolt. Ugyanis Hatvan-nál 1849. április 1-én a lengyel légio „erős gyalogsági és tüzérségi tűz alatt – mint Zygmunt Milkowski mondja emlékirataiban – a magyarok üdvívalgása közepette: *itt a lengyelek, éljen, áthatott a város alatti hídon...*”

Isaszeg, április 6.

A hatvani rohamhoz hozzá kell számítanunk az erdős dombvidéken folytatott híres csatát Isaszeg és Gödöllő között. Április 6-án itt harcolt Wysocki teljes légioja, tehát a harctéren bizonyára jelen volt Edmund Marcin Matejko légionista is.

Gondot jelent azonban minden olyan hely identifikálása, amelyeknek hadban töltött élete során szerep jutott. Lucjan Rydel arra emlékezett, hogy „az ősz ember, aki mindig szelíd és beszédes volt, szerette a régi történeteket és az átélte élményeket emlegetni”, de az összecsapások helyszíneként az elbeszélés szerzője „Zibo” és „Nagy-Bania” helyneveket írt le. Az utóbbi helységnév szerepel Bem József erdélyi hadjáratainak leírásában (természetesen: Nagybánya – szerk.) „Zibo” pedig vélhetően a Szamos-menti Zsibó. Bem

csapatai itt ütköztek meg a Felix Jablonosky által vezetett osztrákokkal.

Edmund a Zygmunt papírjaival

A magyar szabadságharc bukása után Edmund Marcin Matejko visszatért Krakkóba. Megszökik a menetszlopból, amikor az osztrák csendőrök a szabadságharc résztvevőit hadifoglyokként a komáromi erőd börtönei felé kísérik. Az osztrákok Galiciában üldözik, a porosz rendőrség Poznań környékén. Franciaországba megy, a Párizs melletti Grignonban mezőgazdasági iskolát végez,

Edmund Matejko (1829 - 1907)

majd néhány évig bérlőként dolgozik volhiniai és ukrainai birtokokon. Egyszer csak megjelenik Krakkóban és bátyja, a magyar csatatéren elhunyt Zygmunt papírjaival igazolja magát. Így biztonságosabb...

A januári felkelés kezdetekor Bem egykori hadnagya, Edmund Matejko számára – aki továbbra is Zygmuntként mutatkozik be – semmi kétség, hogy hol a helye. 1863-ban magával viszi „az erdőbe” öcsücskét, Kazimierz-t. A harci szolgálatra képtelen Jan Matejko – ez életrajzának teljesen ismeretlen fejezete – szénégetőnek öltözve József Szujkival együtt (író, drámaíró, a „Starczyk-dosszié” társszerzője – szerk.) fegyvert szállít Langiewicz táborába (tábornok, az 1863-as felkelés egyik katonai vezéralakja – szerk.). A felkelőket 500 gulddal támogatja, ami óriási összeg a festőművész akkori anyagi állapotában...

„...kivívtá a helybeliek bizalmát...”

Zygmunt-Edmund Matejko százados 1863-ban lövészegységet parancsnokol Leon Czechowski felkelő hadseregében. Az osztrák-orosz határ átlépése után a felkelők Tarnogród és Huta Krzeszowska mellett a muszkákkal ütköznek meg, a Tanev folyónál szenvedett vereség után visszavonulnak osztrák fennhatóságú területre. De Matejko százados nem mond le a harcról. Miniewski egységénél jelentkezik (itt találkozik az olasz Nullo ezredessel*), ám győzelmet nem ünnepelhet. Az eleve bukásra ítélt januári felkelés bekerül a lengyel felkelések sorába, amelyeket különféle megtorlások követtek.

Matejko századost pedig nem oroszok, hanem... az osztrákok tartóztatják le. 1864 március 14-ről 15-re virradóra testvére, Jan írja saját feleségének, hogy a 4-5 évvel korábban megjelent „Lengyel öltözékek” c. könyvet átadta Zygmuntnak, „színezni, hogy bátyámnak legyen valamiféle időtöltése...”

Miután szabadul a börtönből, Edmund-Zygmunt a Czernichówi mezőgazdasági iskolában tanít, feleségül veszi Kazimiera Witaszewskát, földet bérel Raba Niżnában, később a Mogiła-közi Bieńczyce helységben. Nekrológiájában Lucjan Rydel említi, hogy a századost „a föld népéhez szívélyes viszony fűzte, élénken foglalkozott a helyi iskolával, segítséggel és tanáccsal állt készen betegség, gond, szerencsétlenség idején, kivívtá a helybeliek bizalmát és megbecsülését...”

* Francesco Nullo (1826-1863. május 5.) – olasz ezredes, garibaldista, az 1863-as lengyel felkelés hírére Galiciába ment olasz önkéntesek élén; a lengyel Nemzeti Kormány tábornokká nevezte ki, Miniewski egységével együtt harcolt, a Krzykawka melletti csatában esett el, Olskusban nyugszik.

Ford: dcs

1. A poltina Alicja Białostok a Mikulajczyk w Krakowie.
2. A szászorsági, nyháronkajtagi kate Jagellonia, kedvegi az nyháronkajtagi w Krakowie.

Az öccse, Jan által kiadott Lengyel öltözékek (Stroje w Polsce) c. kiadványt 1864-es bebörtönzése idején színezte.

Hołd pamięci Generał „Mira”

Aula Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie 18 października 2007 roku po raz piąty zgromadziła uczestników (głównie uczestniczki) konferencji naukowej zorganizowanej pod hasłem „Polski czyn niepodległościowy”. Tym razem hasłem wywoławczym była 10 rocznica śmierci jednej ze szczególnie zasłużonych w walce o wolność i niezawisłość Polski naszych rodaczek: *Marii Wittek*, w czasach działalności niepodległościowej, używającej pseudonimu „Mira”. Tę działalność podjęła już jako 17-letnia drobna, pozornie krucha dziewczyna, ale wewnętrznie jakby stworzona ze spiżu. Nacisk rusyfikacyjny, jakiego doświadczała w szkole na dawnych Kresach Wschodnich, zrodził w niej bunt, zahartował do czynnej walki i nauczył wciągać do niej inne dziewczęta i kobiety już w latach I wojny światowej. Potem był udział w wojnie polsko-bolszewickiej, a w międzywojennym dwudziestolecu tworzenie Przysposobienia Wojskowego Kobiet (PWK) i przywódzenie tej organizacji.

Najważniejszym okresem czynnej walki o Polskę był jednak czas II wojny światowej, włączenie się w struktury wojskowe Armii Krajowej. *Maria Wittekówna*, „Mira”, zweryfikowana została w randze majora, chociaż miała już wcześniej rangę podpułkownika. (Ten stopień przywrócono jej dopiero w roku 1974.) Nie szlify oficerskie a rola jaką spełniała jako zwierzchniczka Wojskowej Służby Kobiet Komendy Głównej AK, jako osoba która potrafiła wciągnąć do niej tak wiele dziewcząt i kobiet, zagwarantowała jej stałe, wybitne miejsce w pantheonie wojskowej chwały. I przyniosła jej w wolnej Polsce awans na generała brygady. Pierwszą kobietę

generała naszej armii! Później dołączyła do niej prof. *Elżbieta Zawacka*, słynna „Zo”, cichociemna, inicjatorka stworzenia w 1990 r. w Toruniu Fundacji „Archiwum i Muzeum Pomorskie AK i WSK”.

Jak dotąd to dwie jedyne kobiety, które w polskim wojsku tak wysoko awansowały. Ale... ze zmieniającymi się realiami życia na świecie być może kiedyś dołączą do nich inni generałowie w spódnicach. Wszak w szeregach armii mamy już w Polsce ponad tysiąc kobiet-żołnierzy. Są wśród nich podoficerowie i oficerowie, na razie niższych stopni.

Do powszechnej akceptacji zawodu żołnierza dla kobiet jest chyba jeszcze dość daleka droga.

Powszechniejszy jest nadal obraz Matki Polki, ideału wpajania uczuć patriotycznych w tych najmłodszych i wspierania w walce męskiej połowy społeczeństwa.

Ani sędziwa obecnie generał profesor *Zawacka*, ani zmarła przed dziesięciu laty generał „Mira” *Wittek* bynajmniej nie uważały, że wraz z zakończeniem działań wojennych i krzywdzącego dla Polski zepchnięcia jej w strefę wpływów Kremla ich rola uległa zakończeniu. Przetrawszy ucisk PRL-owskich lat, energią skierowały przede wszystkim na to, by utrwalić wiedzę wyjątkowej w skali międzynarodowej roli odegranej przez polskie kobiety uczestniczki walk o niepodległość. Nie tylko z Armii Krajowej, których liczbę oblicza się na około 50 tysięcy. Również z innych formacji konspiracyjnych w kraju. A także ok. 8 tysięcy kobiet z Wojska Polskiego na Wschodzie i ok. 6 tysięcy „Pestek” z naszych Sił Zbrojnych na Zachodzie. To dlatego (obok toruńskiej Fundacji – Archiwum) z inicjatywy *Marii Wittek* powstała zespólna z nią struktura nazwana Memoriałem Generali *Marii Wittek*, powołana uchwałą z 14 stycznia 1997.

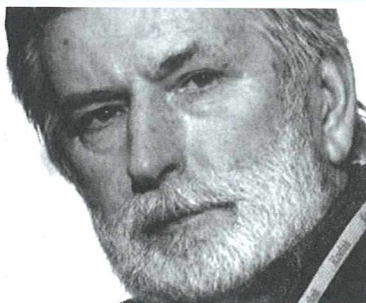
Memorial, na którego konczie jest wiele cennych wydawnictw – w tym jeden obszerny tom „Sylwetki kobiet żołnierzy” z setką biogramów już wydany i drugi w opracowaniu – liczy więc sobie już dziesięć lat. I tyleż lat upłynęło od śmierci słynnej generał „Miry”. Chyba tych wydarzeń nie można było lepiej uczcić, aniżeli organizując konferencję naukową, na którą zaproszono jako gościa honorowego bratanicę pani generał *Barbarę Wittek*. A przedtem: 19 kwietnia 2007 roku na terenie Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie odsłonięto uroczyste pomnik bohaterkiej bojowniczkii o naszą wolność i niezawisłość. Teraz zwiedzający ekspozycje muzealne staną oko w oko z generał „Mirą”.

Danuta Jakubiec

Zdjęcie: Pomnik gen. *Marii Wittek*

Przegląd prasy polskiej • Przegląd prasy polskiej • Przegląd prasy polskiej • Przegląd prasy polskiej

Zmarł Edward Kłosiński, jeden z najwybitniejszych polskich operatorów, autor zdjęć do ponad 60 filmów fabularnych, absolwent wydziału operatorskiego PWSTiF w Łodzi (1967), laureat festiwali polskich i zagranicznych, m.in. w Madrycie, Monte Carlo, Monachium, Panamie. W latach 70. i 80. współpracował z najwybitniejszymi reżyserami nurtu tzw. kina moralnego niepokoju. Współpracował m.in. z *Andrzejem Wajdą* („Ziemia obiecana”, „Bez znieczulenia”, „Człowiek z marmuru” i „Człowiek z żelaza”, „Panny z Wilka”), *Feliksem Falkiem* („Wodzirej”), *Krzysztofem Zanussi* („Barwy ochronne”), *Krzysztofem Kiesłowskim* (zdjęcia do słynnego serialu „Dekalog”), *Markiem Koterskim* („Wszyscy jesteście Chrystusami”). Jest również autorem zdjęć do seriali telewizyjnych, m.in. „Polskie drogi”, „Z biegiem lat, z biegiem dni”, „Modrzejewska”. *Edward Kłosiński* był też współ-

założycielem warszawskiego Teatru Polonia, Członkiem Zarządu Fundacji *Krystyny Jandy* Na Rzecz Kultury. Prywatnie był mężem *Krystyny Jandy*. Od długiego czasu chorował na raka. 2 stycznia br., w dniu 65 urodzin, *Edward Kłosiński* otrzymał Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Trzy dni później zmarł. Miał 65 lat.

16. Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy: na konto WOŚP wpłynęło dotychczas ponad 30 mln zł. W tym roku wsparcie finansowe otrzymają oddziały szpitalne zajmujące się leczeniem dzieci ze schorzeniami laryngologicznymi oraz dzieci ze schorzeniami onkologicznymi w obrębie głowy i szyi. Część pieniędzy zostanie przeznaczona na wsparcie zaawansowanej diagnostyki i leczenia wad słuchu u noworodków i małych dzieci. W imprezie uczestniczyło ok. 1,7 tys. sztabów z całej Polski oraz 34 z zagranicy. WOŚP dotychczas zabrała na ratowanie zdrowia dzieci ponad 74 miliony dolarów. Podczas ostatniego finału w 2007 roku na konto fundacji WOŚP wpłynęło ponad 30 mln zł. Fundacja jest jedyną tego typu instytucją w Europie, która 92% zebranych środków przeznacza na cele statutowe. Pozostałą część pochłaniają wydatki na prowadzenie fundacji.

opr. MRSz

Polskie skrzydła

Wystawa fotograficzna w obiektywie László Angyala w Instytucie Polskim (17 grudnia 2007 – 20 stycznia 2008) i 70. rocznica uruchomienia linii lotniczej LOT między Budapesztem a Warszawą (1938-2008).

László Angyal uważa siebie za awiatora z krwi i kości, czyli człowieka mocno związanego z lotnictwem, które jest jego wielką namiętnością. Drugim równie pasjonującym żywiołem jest dla niego fotografia. Zawsze intrygowano go takie działania i tworzenie, które nie jest dane wszystkim – chciał i chce sprostać wyzwaniom i eksperymentom. Dla László Angyala czymś niezwykle ważnym jest istnienie Powietrza lub Nieba jako oazy wiecznego spokoju a zarazem ciągle zmiany mas powietrza. Tak samo Ziemia, ale jej przeznacza mniejszą uwagę. Autor sam wspominał w związku z otwarciem wystawy, że jako osiemnastolatek zapragnął „nielegalnie” opuścić Węgry. Otrzymał wtedy zaproszenie do wojska, a ponieważ wiedział już że z kariery lotniczej w szkole oficerskiej nic nie wyjdzie, postanowił zaszyć się na jakimś polskim lotnisku sportowym... W końcu pod wpływem błagań matki odstąpił od tych planów. Po odbyciu obowiązkowej służby mógł dalej latać z nieodłącznym aparatem, zwanym potocznie „Zorka”. Zorkij czasami prądkował mu filmy, ale stać go było tylko na niego...

Po jakimś czasie „wpadł” do akrobacji lotniczej, pojawił się wśród wybrańców i poczuł bardzo pewny siebie. W niedługim czasie popełnił niewybaczalny błąd – przekroczył jawnie ustalone przepisy i poczuł na własnej skórze jak szybko można wypaść z latania. Zdał sobie sprawę także z tego, że powrót jest wprawdzie możliwy, ale byłby znacznie skromniejszy...

A fotografia była tuż obok... czekała...

W 1982 roku pojawił się starannie wydany album fotograficzny „*Falujący widnokrąg*” (Hullámzó láthatár), którym zdobył sobie uznanie i grono sympatyków. Potem nastąpiły

wystawy i nagrody, jedno po drugim. W połowie lat 80. autor zaprezentował się w Warszawie, Berlinie i Helsinkach, ale budujące socjalizm Węgry nie mogły ofiarować mu nic ciekawego. Tak więc w części z powodów sentymentalnych,

PZL TS-8 BIES Kraków FL280

w części z praktycznych przemyśleń wybór padł na Izrael i następną wystawę zorganizowano w Jerozolimie. Po upływie pół roku pracował już dla magazynu sił powietrznych „*Biaton Hel Ha'avir*”, a trochę później otrzymał zezwolenie na latanie. Jednak po sześciu latach zapragnął powrócić na Stary Kontynent. Stworzył z żoną, Polką elegancki, daleko wybiegający poza przyjęte ramy magazyn lotniczy AVIATOR, latał na ile pozwalały mu możliwości, pisał i fotografował.

Rozpowszechnienie techniki cyfrowej było dla niego wielkim wyzwaniem, tak samo opracowania starych filmów jak i znaczne uproszczenia fotografii.

Powracając do wystawy „*Polskie Skrzydła*” i do polskiego lotnictwa, László Angyal z wielkim

szacunkiem i uznaniem wypowiada się o polskich kontaktach. Dumny był z możliwości latania Bückerm Jungmanem, który na nowo odtworzyli Polacy. Ostatnio wielokrotnie przylatywał do podwarszawskiej Góraszki na słynny Piknik Lotniczy.

Tam właśnie narodził się pomysł, żeby wcześniejsze prace połączyć z nowymi i przedstawić materiał na obecnej wystawie. Do tego doszły najświeższe zdjęcia z odbytego lotu Embraerem 170.

Ujęcia są ciekawe, niekiedy nawet olśniewające i stać się jasne, że autor czuje temat – posiada zmysł uchwycenia momentów ślizgu, unoszenia i turkotu latających w powietrzu maszyn. Niektóre zdjęcia przemawiają barwą, drugie zaś – frapującą historią. Na przykład Kraków z wysokości 8 tysięcy metrów w porażająco czystej zimowej aurze – wokół sama biel i głęboki błękit. Albo Paraglider, lotnia, w czerwieni zachodzącego słońca, dalej Embraer – o srebrzyście lśniącej powierzchni skrzydła, następnie naturalne piękno światel cyfrowych przyrządów lotniczych... Potem – rozmyty, wirujący pejzaż pod szybowcem Bocianem, a także ujęty w lustrzanym odbiciu górny płat Bückera Jungmana podczas lądowania. Te zdjęcia mogą oczarować zwiedzających.

A László Angyal nadal będzie przedstawiał swój czarowny świat latających maszyn otaczającej nas przestrzeni. Ma także wielkie i prawie że niemożliwe do spełnienia pragnienie – aby dotrzeć do przestrzeni kosmicznej... W chwili obecnej istnieje tylko jedna przeszkoda, brakujące niestety 20 milionów dolarów...

Polskie Linie Lotnicze LOT są obecne na światowym rynku komunikacyjnym od 1929 roku. Na Węgrzech natomiast pierwsza linia została uruchomiona 1 lipca 1938 roku. Tak więc niedługo obchodzone będzie uroczyste 70-lecie jej istnienia. Obecnie na trasie Warszawa-Budapeszt w barwach LOT-u kursują dwa samoloty, a pod koniec tygodnia jeden samolot dziennie. Pasażerowie mają przyjemność odbycia lotu samolotami produkcji brazylijskiej Embraer 170 i 175, które należą do samolotów o najnowszej i najlepszej technologii na świecie. Embraer 170 to pierwszy z rodziny samolotów (170/175/190 i 195), zabierających na pokład zależnie od typu od 70 do 108 osób zapewniając pasażerom duży komfort podróży.

Wystawę otworzyli dyrektor regionalny LOT-u Katarzyna Kwaśniewska i dyrektor Instytutu Polskiego Roland Chojnacki – oboje należą do współorganizatorów wystawy László Angyala. Goście podejmowani byli przez obsługę restauracji „*Király*”, która serwowała przeróżne smaczkowe przekąski, łącznie z kawierem i łosiem... szampana oczywiście też nie zabrakło...

(n.k.)

Gdy dokuczają KRĘGOSŁUP

Do głównych przyczyn bólów kręgosłupa (*pleców*) możemy zaliczyć: ucisk przemieszczonego jądra miazdżystego wewnątrz dysku, ograniczona ruchomość kręgosłupa przykurczonymi mięśniami i ograniczenie ruchomości zmianami kostnymi.

Główną przyczyną przemieszczenia się jądra miazdżystego jest utrata prawidłowych krzywizn kręgosłupa. Wiąże się to z szybko postępującymi zmianami w cywilizacyjnym trybie życia, czyli brak ruchu i dominująca w naszym życiu pozycja siedząca.

Większość z nas doświadczyła uczucia ciężkości czy bólu po długim staniu lub siedzeniu, który ustępuje po kilku ruchach. Kiedy jesteśmy mocno zaangażowani w swoją pracę, tracimy swoją naturalną pozycję pionową i pochylamy się nad stołem, nad komputerem i przy tym samym na kręgosłup ledźwiowy działa wzrastająca siła. Jednym z bardziej znanych efektów takich przeciążeń jest dyskopatia. Pojawia się ból pleców, który może mieć korzeniowy charakter tj. ból promieniuje do uda, czy dalej do stopy. Może pojawić się zaburzenie czucia dotyku, niedowład mięśni.

Co zrobić, aby ból nie wracał?

• Kiedy jedziesz samochodem, pomyśl czy twój kręgosłup nie wygina się w pałąk, ustaw siedzenie, abyś nie musiał pochylać głowy.

• Sprawdź, czy fotel przy twoim komputerze nie jest za wysoko, albo za nisko ustawiony.

Pracując na siedząco, dbaj aby nad biurkiem zbytnio się nie pochylać. Siedząc na dobrym krześle, stopy oprzyj na podłodze, kolana muszą być powyżej brzoju krzesła. Oparcie ma sięgać dolnej części odcinka piersiowego kręgosłupa. Przerwa co godzina na odgięcie tułowia wraz z głową do tyłu, po kilka razy.

• Kiedy podnosisz coś ciężkiego, uginaj w kolanach nogi i prostuj się w pozycji sztangisty. Ciężkie przedmioty lepiej pchać, a nie ciągnąć.

• Pomyśl o wygodnym spaniu, wystarczy dobry materac. Nigdy nie wyskakuj z łóżka gwałtownie. Po obudzeniu, najpierw przeciągnij się na leżąco jak kot.

• Każdy sport można uprawiać, byle bez przesady. Najzdrowsze dla kręgosłupa to pływanie i jazda na rowerze.

• Jeśli chcesz zapomnieć, że masz kręgosłup, gimnastykuj się każdego dnia.

Porady lekarskie doktor Małgorzaty

LISTY DO REDAKCJI

Redakcji Polskiego „Magyar Rádió” w Budapeszcie - zarówno twórcom polskiego jak i węgierskojęzycznego programu z okazji 10 Urodzin, wielu sukcesów w pracy dla dobra węgierskiej Polonii i sławienia jej imienia w kraju i na świecie żyćca

Prezes i Zarząd
Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego
im. Józefa Bema na Węgrzech

Bodócs Istvánné Mária részére

Kedves Mária!

Nagymamaként szeretném megköszönni a „Mikulás” esti szeretetteljes megemlékezésüket.

Nagyon köszönöm, hogy az öt unokámnak örömet szereztek. Külön köszönöm, hogy fáradságot nem ismerve otthonukban elmentek és a Mikulás, a *Krampusz* és a *Manócska* csomagocskával tette emlékezetessé ezt az estét, mely unokáimnak maradandó emlékeket adott.

Külön köszönöm a Lengyel Kisebbségi Önkormányzatnak, de legfőképp Bodócs Istvánné Máriának munkáját, hogy ezt ilyen szépen koordinálva megszervezte.

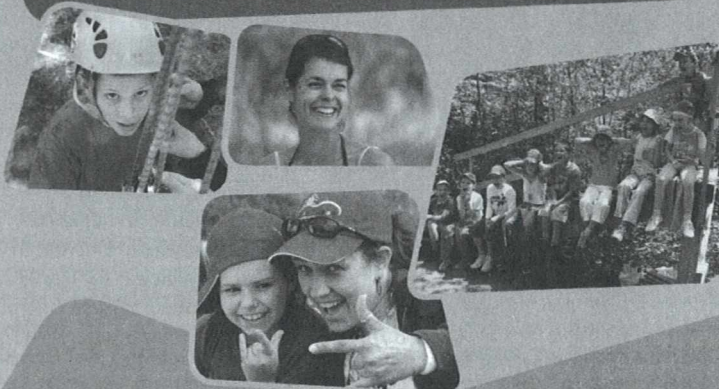
Egyben szeretném megköszönni, a vásárlási utalványt, amit viszont én kaptam, nagyon örültem hogy gondoltak rám, nagy öröm volt számomra. Elhunyt szüleim (*Abramowszky Pál és neje*) után örzöm lengyel származásomat. Szüleim a Lengyel Katolikus Templomban közel 40 éven keresztül próbálták átörökíteni a Lengyel Katolikus ünnepi népszokásokat, amely gazdag emlékeket adott Testvéreimnek és nekem is.

Köszönettel és tisztelettel
Abramowszky Ilona
(a nagymama)

NYÁRI ÉLMÉNYTERÁPIÁS TÁBOR
A KÖRNYEZŐ ORSZÁGOK DAGANATOS
BETEG GYERMEKEI SZÁMÁRA

**ÖNKÉNTESÉKET
KERESÜNK:**
SEGÍTŐKET, KISÉRŐKET, TOLMÁCSOKAT
2008-AS NEMZETKÖZI NYÁRI TÁBORUNKBA!

Jelentkezőket 20 éves kortól várunk!
A segítők számára az angol nyelv ismerete előny, de nem követelmény.

További információk:

Bátor Tábor Alapítvány
telefon: 061 457 3840

www.batorabor.hu/onkentes

**Az alábbi nyelvekben
kísérőket és tolmácsokat
keresünk:**

MAGYAR-CSEH
MAGYAR-OLASZ
MAGYAR-SZLOVÁK
MAGYAR-LENGYEL

Lengyelország nemzeti parkjai

Tavaly ősszel Dél-Lengyelország nemzeti parkjaiban jártunk. Talán nem véletlen, hogy a lengyel nemzeti parkok csaknem fele az ország mindössze 3%-át elfoglaló hegyvidékeken található, így a Beszkidékben, a Pieninekben és a Tátrában.

Az Alacsony-Beszkidék hegyei enyhe lejtésűek, s nem érik el az ezer méteres magasságot sem. Kiválóan alkalmasak a hosszabb gyalogtúrákra. Figyelemre méltók a falusi kultúra emlékei, a népi mestersegeket őrző gazdaházaktól a fatemplomokig. Gorlice városán át juthatunk el Stróże községbe, mely méhészszelektóról (*Muzeum Pszczelarstwa*) híres. A 2000-ben, a Kasztelewicz házaspár által alapított szabadtéri múzeumban a faragott, sokszor antropomorf kaptárakat és festői faházakban a méhészet széles eszköztárát ismerhetjük meg. Megkóstolhatjuk a híres mézbort is, de különlegesen finom fenyőmézet is árulnak itt...

A Podhale fővárosa Nowy Targ, 1346 óta város. Forgalmas nemzetközi kereskedelmi utak mellett fekszik, ma leginkább vegyespiacáról híres. E helyett azonban induljunk inkább egy óvárosi sétára.

A hangulatos főtéren gondozott park, történelmet, irodalmat idéző szobrok és az emeletes-tornyos Városháza fogad. Egy mediterrán hangulatú elegáns bárban pedig finom angol teát kortyolhatunk. Betérhetünk a szépséges, frissen restaurált Szent Katalin-templomba is, melyet 1346-ban alapított Nagy Kázmér, szentélye is ekkor épült.

Hajója és külső falfestése 1606-ból való. Belseje igazi unikum, a pompás barokkba hajló későreneszánsz jegyében fogant. A Dunajec hídján átkelve a dombon álló, fából épült XV. századi Szent Anna-templomot látogathatjuk meg. Körülötte szépen gondozott temető terül el. Visszatérve a belvárosba keressük fel Nowy Targ neogótikus nagytemplomát is. Benne a pápa is misézett. Főoltárán a jólmert utolsó vacsora jelenet áll, hófehér szoborcsoportba álmódva.

A jellegzetes mészkösziklából felépített Pieniny-hegység Nemzeti Parkjában a több mint kétórás túra a Dunajecen a nagy attrakció. Szromowce Kątyban szállhatunk vízre. A Dunajec hat óriás kanyarját, az 500 méternyire fölnyúló sziklafalakat, a Vörös Kolostort, Szromowce Niżne fatemplomát, a Három Korona- és a Sokolica-csúcsokat csodálhatjuk meg, de filmezhetjük a mókás réceket és a suhanó sárlyokokat is. Népviselőbe öltözött tutajosok gondoskodnak az idegenvezetésről, sőt a folyamatos szórakoztatásról. 18 km megtétele után Szczawnicában felejthetetlen élménnyel szállhatunk partra.

Zakopanéból a Tátra Nemzeti Parkban tett reggeli túránk a Giewont 1909 m magasságot is elérő hosszú gerince alá vezetett. A hegy egy fekvő lovagot formáz, állára 1901-ben állítottak egy 15 méteres keresztet. A legenda úgy tartja, hogy ha a gurúkat végveszély fenyegeti, akkor hazája segítségére siet...

A felséges Morskie Okohoz, a Magas-Tátra legnagyobb tavához két ló vontatta kocsival juthatunk föl, de az utolsó három kilométert már gyalog kell meg tennünk. A híres Tengersizem 34 hektáros víztükre 1393 m magasban terül el. A Morskie Oko Lengyelország legmagasabb hegye, a Rysy (Tengersizem-csúcs, 2499 m) őrzi, no meg a Mnich (a Szerzetes, 2068 m). Érdemes először kelet felé egy magaslatra fölkapadni, ahonnan remek kilátás nyílik a mélyben csillogó tóra, az őszi színpompába öltözött hegyoldalakra s a mindig havas sziklafalakra. Némi napfürdőzés után a Czarny Stawhoz is tehetünk egy túrát. Megéri! A túrák végén a fából épült, festői fogadóban hűsítő italokkal jutalmazhatjuk magunkat.

Sipos László

W imieniu Stowarzyszenia
Katolików Polskich na Węgrzech
p.w. św. Wojciecha
(1103 Budapest, Óhegy u. 11.)
dziękujemy wszystkim
ofiarodawcom za wsparcie
1% odpisu od dochodów
w roku 2006.

W 2007 roku z tego tytułu
na konto Stowarzyszenia
wpłynęła kwota: 896.527,- ft.

Zarząd

Prosząc o pamięć, przypominamy
nasz numer podatkowy:

18043341-1-42

A Magyarországi
Lengyel Katolikusok
Szent Adalbert Egyesülete
(1103 Budapest, Óhegy u. 11.)
nevében köszönjük a 2006-ban
SZJA 1% támogatásukat.
A felajánlott összeg nagysága:
896.527,- Ft.

Az egyesület köszönetét fejezi ki
a támogatóknak
és kéri további segítségüket.

Elnökség

Az egyesület adószáma:

18043341-1-42

Polskie Stowarzyszenie Kulturalne
im. Józefa Bema na Węgrzech w roku 2007
uzyskało z odprowadzenia 1%
od dochodów osobistych kwotę 298.996- ft.
Dziękujemy ofiarodawcom i liczymy na gotowość
wsparcia tą drogą naszej organizacji
także w 2008 - przyszłym roku.
Zainteresowani powinni na dyspozycji podać nazwę
i adres Stowarzyszenia oraz nasz numer podatkowy tj:

19000943-1-41

Magyarországi Bem József
Lengyel Kulturális Egyesület
1051 Budapest, Nádor u. 34. II/1

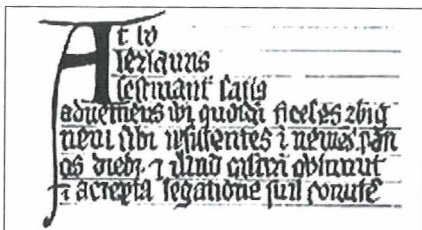
Bankszámlaszám:

OTP, V. KER. fiókja 1052 Budapest, Deák. F. u. 7-9
11705008 - 20012759 - 00000000

Különleges csemegével lepte meg az Argumentum Könyvkiadó azokat, akik az átlagosnál mélyebben érdeklődnek a lengyel régmúlt történelme és kultúrája iránt. Szó szerint a napokban jelent meg ugyanis magyar nyelven Gall Névtelen Lengyel Krónikája (a régóta bevett lengyel cím szerint: „Anonim tzw. Gall – Kronika i dzieje książąt i władców polskich”), még hozzá az eredetire, tehát latinra támaszkodva. Tegyük hozzá, hogy a kutató-műfordító kiválóan értelmezi a lengyel fordításban ismert szöveget is!

A hatalmas munka a pécsi kutatót, Bagi Dániel urat dicséri: a fordítás, a bevezető tanulmány és a jegyzetek. (Kivételet csupán a versbetétek képeznek, ezek nem Bagi új munkái, hanem Jankovits László készítette.)

A kutató-műfordító Bagi Dániel talán nem neheztel, ha most idézetként éppen a legismertebb, de verses részletet villantjuk fel a krónika elejéről. Lengyel címe „Zaczyna się skrót”:

Boleslaw, książę wsławiony,
Z daru Boga narodzony,
modły Świętego Idziego
Przynęną narodzin jego.

Magyar címe az új kiadványban, a bevett ölengyel szóhasználat figyelembe vételével

„Kezdődik az epilógus”:
Boleszló, nagy fejedelem,
Adta isteni kegyelem,

Itt a lengyel „Névtelen”!

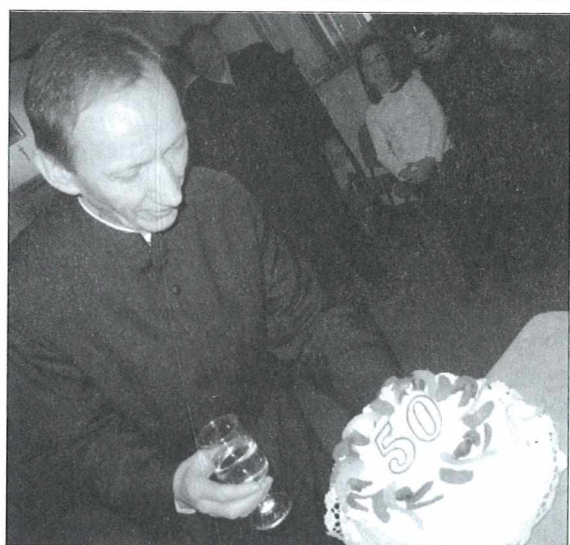
Könyörgött érte Szent Egyed,
E földre ekképp született.

Egy gesztát, egy őskrónikát, amely nyolc évszázada született – természetesen nem célunk ismertetni, tárgyalni. A szépen, gondosan kiadott könyv nagy segítséget nyújt úgy történelmi apróságokban, mint filológiai részletekben, köszönhetően a szerző gondos, alapos előszava. Csak lényeges érdekességként jegyezzük meg, hogy a kutató, Bagi Dániel alapvetően kétségbe vonja azt a közkeletű hiedelmet, miszerint Gallus Anonymus, III. Boleszló lengyel király krónikása és Anonymus regis Belae notarius, a magyar geszta szerzője ugyanazon személy lett volna. Bizonyít-

hatatlannak tartja, szerinte minden körülmény ez ellen szól. Ezzel kapcsolatban külön érdekesség, amit a kor tudós, vándorló, „írásból élő” szerzeteseiről ír, akik sorban megjelentek a viszonylag frissiben kereszténnyé váló középeurópai államokban.

Reménykedünk a könyv sikerében és kívánjuk, hogy ne csak egyetemi kutatók forgassák a lengyel őskrónika magyar kiadását – annál is inkább, mert népeink sorsának, uralkodóink életének alakulása következtében a lengyel Gall szövege igen sok magyar történelmi utalást, adatot is tartalmaz.

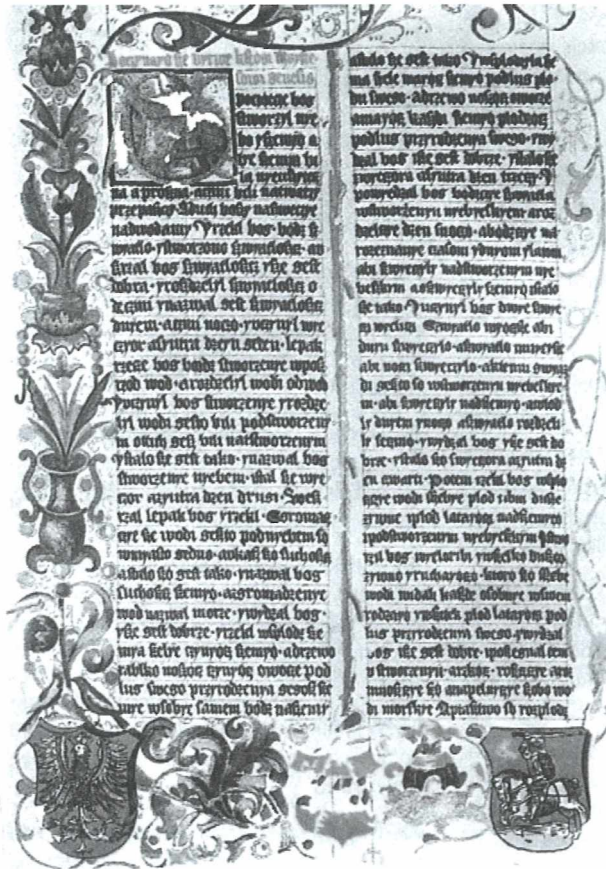
dcs

Proboszcz naszej Polskiej Parafii ks. Leszek Kryza obchodził piękne, okrągłe urodziny. Życzeniom i toastom nie było końca...

Niewysychające Źródło

2008 Rok Biblii

Karta z Biblii królowej Zofii (Szarospotackiej)

Obecny rok ogłoszono na Węgrzech Ekumenicznym Rokiem Biblii. Jego pomysłodawcami są węgierski episkopat i Kościoły protestanckie. Z tej okazji do wiernych został skierowany specjalny list, w którym przypomina się znaczenie Pisma Świętego nie tylko dla Kościoła, ale dla całej ludzkości.

„Biblia jest wspólnym dziedzictwem i wielkim skarbem. Zawsze zajmowaliśmy się jej badaniem oraz wprowadzaniem w życie jej przesłania. Dlatego też jesteśmy przekonani, że stanowi ona wartość ogólnoludzką” – czytamy w liście węgierskich biskupów oraz zwierzchników Kościołów protestanckich. Wspólnie przypominają oni, że Pismo Święte jest bogactwem i niewysychającym źródłem dla całej europejskiej kultury. „W Europie żyją narody, które w sobie tylko właściwy i genialny sposób przyswoiły biblijne wartości” – piszą pomysłodawcy Roku Biblii, zachęcając wierzących, by chętnie i często czytali Pismo Święte. „Czytajmy Biblię we wspólnocie, bierzmy udział w biblijnej egzegezie, niech w każdym domu będzie egzemplarz Pisma Świętego” – apelują węgierscy biskupi.

W związku z ogłoszonym na Węgrzech Rokiem Biblii Kościół katolicki wraz z braćmi ewangelikami zorganizuje wiele akcji mających na celu pogłębienie znajomości Pisma Świętego jako zyciodajnego źródła.

ks. Leszek Kryża TChr

Biblio, ojczyzno moja

Biblio, ojczyzno moja,
Biblio, moja ziemia polska,
Galilejska
I franciszkańska,
O wy, Księgi mojego dzieciństwa,
Pisane dwujęzyczną mową,
Polską hebrajszczyzną,
Hebrajską polszczyzną,
Dwumową
Świątą
I jedyną.

Wszystko jest w Tobie,
Cokolwiek przeżyłem.
Wszystko jest w Tobie,
Cokolwiek kochałem.

Wszystko.

Cały żywot własny
Człowieka,
Żyjącego w nawiedzonym przez szatana
Wiek.

Zaplątany w jego sprzecznościach,
W szaleństwach
I w kłamstwach,
Jak Absalom w gałęziach
wisielczego dębu,
Na Tobie uczyłem się żyć.
Na Tobie uczyłem się czytać,
Na Tobie uczyłem się pisać,
Na Tobie uczyłem się myśleć,
Na Tobie uczyłem się prosić,
Na Tobie uczyłem się odpuszczenie grzechów,
Na Tobie uczyłem się kochać,
Na Tobie uczyłem się mądrości,
Na Tobie uczyłem się przebaczenia,
Na Tobie uczyłem się pokory,
Na Tobie uczyłem się modlić.

Jeżeli jednak nie nauczyłem się żyć,
Jeżeli nie nauczyłem się czytać,
Jeżeli nie nauczyłem się pisać,
Jeżeli nie nauczyłem się myśleć,
Jeżeli nie nauczyłem się prosić,
Jeżeli nie nauczyłem się odpuszczenie grzechów,
Jeżeli nie nauczyłem się kochać,
Jeżeli nie nauczyłem się mądrości,
Jeżeli nie nauczyłem się przebaczać,
Jeżeli nie nauczyłem się pokory,
Jeżeli nie nauczyłem się modlić,
Moja wina,
Moja wina,
Moja bardzo wielka wina.

Biblio,
Mówiąca do mnie głosem napomnienia
I głosem nagany,
I głosem gniewu,
I głosem kary,
I głosem potępienia,
I głosem przestrogi,
I głosem sumienia,
Biblio,
Sprawiająca nade mną
Sąd.
Gdy ma się ku zachodowi,
A z lipy przed moim domem
opadają liście,
Patrzysz na mnie
Oczami Ojca i Syna, i Ducha Świętego,
Oczami moich praojców,
Oczami mojego dziadka,
Oczami mojej zony,
Oczami moich umiłowanych poetów,
Oczami Jana z Czarnolasu, Skargi
i Anhellega.

Wolasz do mnie z głębokości
Psalmem krematoriów,
Placzem nad ruinami
walczącej Warszawy,
Lamentem nad zwłokami spalonego getta,
Pamięcią Oświęcimia,
Treblińki,
Majdanka,
Jeremiaszowym jękiem
Moich w dwójnasób umęczonych
Dziejów.

Roman Brandstetter

Biblia królowej Zofii, Biblia Szarospotacka, Biblia Szarospotacka – najstarsza próba przetłumaczenia Starego Testamentu na język polski. Została wykonana na zlecenie żony Władysława Jagiełły, królowej Zofii Holszańskiej. Przekład ukończony został w latach 1453-1455. Jednym z autorów tłumaczenia był kapelan królowej Andrzej z Jaszowic. Przekładu dokonano z Wulgaty w oparciu o wcześniejsze przekłady czeskie. Biblia nie została ukończona – uzupełnienia iluminacji pojawiały się jeszcze w XVI wieku.

Od roku 1708 biblia znajdowała się w bibliotece kolegium kalwińskiego w Sárospatak na Węgrzech. Od nazwy tej miejscowości pochodzi druga nazwa tego zabytku literatury. Do II wojny światowej zachowało się 185 kart, a na nich Stary Testament do księgi Estery. Odnaleziono także fragmenty dalszych ksiąg Starego Testamentu, natomiast nie jest pewne, czy przełożono również Nowy Testament. Zabytek uległ zniszczeniu podczas II wojny światowej. Do dziś dnia dotrwały pojedyncze karty m.in. dwie karty znajdują się w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu, fragment karty jest w Bibliotece Muzeum Narodowego w Pradze.

Tekst Biblii Szarospotackiej jest jednak znany z późniejszych wydań i opracowań. Ostatnie w końcu dostępne opracowanie Biblii Szarospotackiej pt. „Biblia Królowej Zofii (Szarospotacka) wraz ze staroczeskim przekładem Biblii” pochodzi z lat 1965-1971 i wydane zostało przez Stanisława Urbańczyka i Vladimira Kyasa w ramach wydawnictw źródłowych Ossolineum.

Wiadomości Polonijne • Wiadomości Polonijne • Wiadomości Polonijne • Wiadomości Polonijne

Co było?

▶ W dniu 1 grudnia w Budapeszcie zebrał się Organ Przedstawicielski PSK im. J. Bema.

▶ W dniach od 30 listopada do 2 grudnia w budapeszteńskim Kościele Polskim odbywały się rekolekcje Adwentowe, które prowadził o. Józef Puciłowski.

▶ W dniu 2 grudnia po mszy świętej dziecięcej w Kościele Polskim, budapeszteński Dom Polski odwiedził św. Mikołaj.

▶ W dniu 7 grudnia w budapeszteńskim Domu Polskim, Polska Parafia Personalna wspólnie ze Stowarzyszeniem Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha zorganizowała Dzień Seniora.

▶ W dniu 7 grudnia członkowie Klubu Filmowego w Instytucie Polskim na zaproszenie SMP II dzielnicy obejrżeli film w reż. Jacka Bromskiego pt. „U Pana Boga za piecem”

▶ W dniu 8 grudnia św. Mikołaj zawitał do Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. J. Bema w Budapeszcie.

▶ W dniu 8 grudnia w Domu Kultury w Tata odbywał się Dzień Mniejszości Narodowych, podczas którego wystąpił Parafialny Chór św. Kingi, a na akordeonie grał Stanisław Bros.

▶ W dniu 11 grudnia Samorząd Mniejszości Polskiej w Dunakeszi był gospodarzem adwentowego spotkania, stanowiącego jednocześnie podsumowanie kończącego się roku kalendarzowego.

▶ Związek Pisarzy Węgierskich oraz Wydawnictwo Książkowe „Magyar Napló” w dniu 12 grudnia w sali klubowej Związku Pisarzy Węgierskich zorganizował spotkanie z okazji 50. rocznicy twórczości literackiej Konrada Sutarckiego i prezentację jego wyboru wierszy pt. „Na podwójnej ziemi”, jak też jego antologii węgierskich poetów spoza granic RW pt. „Jak blisko”.

▶ W dniu 14 grudnia w siedzibie Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. J. Bema w Budapeszcie odbyło się spotkanie oplatkowe.

▶ W dniu 14 grudnia organizatorem świątecznego spotkania był także SMP II dzielnicy Budapesztu.

▶ W dniu 15 grudnia polonijne spotkanie oplatkowe odbyło się w Ambasadzie RP w Budapeszcie.

▶ Samorząd Mniejszości Polskiej i Klub Polsko-Węgierski w Szolnoku 15 grudnia zorganizowały tradycyjną polską wigilię.

▶ Uroczystość wigilijna z jasełkami i wyczorem kolęd w wykonaniu chóru „Akord” odbyła się 15 grudnia w siedzibie SMP w Győr, a jej współgospodarzem było Stowarzyszenie Kulturalne im. J. Sobieskiego.

▶ Samorząd Polskiej Mniejszości w Érd wraz z Polsko-Węgierskim Stowarzyszeniem Kulturalnym w Érd 15 grudnia zorganizowały tradycyjny polski oplatek.

▶ W dniu 15 grudnia w domu kultury „Barátság Háza” odbyła się tradycyjna polonijna Wigilia miejscowej Polonii.

▶ Samorząd Mniejszości Polskiej w Tiszaujváros w dniu 16 grudnia wraz z miejscowymi Rusinami zorganizował wspólne spotkanie z okazji Świąt Bożego Narodzenia.

▶ W dniu 16 grudnia w budapeszteńskim Domu Polskim otwarta została wystawa rękodzieła, którego autorką jest Éva Matló.

▶ W dniu 16 grudnia w Budapeszcie odbyła się doroczna Gala Mniejszościowa zorganizowana z okazji Dnia Mniejszości Narodowych osiadłych na Węgrzech.

▶ W dniu 19 grudnia w siedzibie Ogólnokrajowego Samorządu Mniejszości Polskiej odbyło się przedświąteczne spotkanie oplatkowe, w którym uczestniczyli radni tego samorządu.

▶ W dniu 19 grudnia uczniowie i nauczyciele Szkolnego Punktu Konsultacyjnego – Szkoły Polskiej przy Ambasadzie RP w Budapeszcie wystawili Jasełka.

▶ W dniach 20-21 grudnia w Wyszehradzie odbywało się świąteczne spotkanie rodzin z krajów V-4, w tym również z Polski. Ze strony polonijnej współorganizatorem tego spotkania był SSMP.

▶ W dniu 31 grudnia w budapeszteńskim Domu Polskim odbyła się polonijna zabawa sylwestrowa.

▶ Tradycyjna zabawa sylwestrowa odbyła się również w Samorządzie Mniejszości Polskiej IV dzielnicy Budapesztu.

Co będzie?

▶ W dniu 2 lutego w Budapeszcie w Pałacu Duna SSMP organizuje BAL POLONII.

▶ W dniu 3 lutego ok. godz. 12.00 w budapeszteńskim Domu Polskim SSMP organizuje spotkanie kolędowe.

▶ W dniu 3 lutego w budapeszteńskim Kościele Polskim sprawowana będzie msza święta dziecięca.

▶ W dniu 5 lutego w Stowarzyszeniu im. J. Bema (V dz. Nador 34) odbędzie się spotkanie „Ostatkowe” z cyklu staropolskie obyczaje.

▶ W dniu 5 lutego w Domu Polskim w Budapeszcie (X dz. Ohegy 11) organizowany jest „Podkoziółek”.

▶ W dniu 6 lutego o godz. 17.00 w budapeszteńskim Kościele Polskim rozpocznie się msza święta z obrzędami Środy Popielcowej.

▶ W dniach od 6-13 lutego SSMP planuje polonijny wyjazd do Zakopanego.

▶ W dniu 11 lutego w Kościele Polskim w Budapeszcie o godz. 11.00 rozpocznie się msza święta z okazji Światowego Dnia Chorych, a po niej spotkanie w Domu Polskim.

▶ W dniu 10 lutego o godz. 12.00 w Domu Polskim w Budapeszcie otwarta zostanie wystawa pt. „Na szkle malowane”.

▶ W dniu 13 lutego również w Kościele Polskim w Budapeszcie o godz. 17.00 rozpocznie się nabożeństwo Fatimskie i spotkanie Koła Różańcowego.

▶ W dniu 14 lutego w Stowarzyszeniu im. J. Bema odbędą się Walentynki.

▶ W dniach od 18-21 lutego w Teatrze Balaton w Keszthely Teatr Narodowy im. M. Tompa z Marosvásárhely wystawi „Iwonę Książniczkę Burgunda” Witolda Gombrowicza.

▶ W każdy piątek Wielkiego Postu w budapeszteńskim Kościele Polskim o godz. 17.00 odbywa się Droga Krzyżowa.

Uwaga: Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zmiany dokonywane w w/w programach.

(b.)

WAŻNE ADRESY

Instytut Polski w Budapeszcie
1065 Budapest, Nagymező u. 15.
tel.: 311-5856 fax: 331-0341

Szkolny Punkt Konsultacyjny - Szkoła Polska przy
Ambasadzie RP w Budapeszcie
1025 Budapest, Törökvész út 15.
tel./fax: 06-1-3268306; tel.: 06-70-7013847

Program radiowy:
Redakcja Polska „Magyar Rádió” RT
1800 Budapest, Bródy S. 3-5
„Magazyn Polski” - emisja w każdą sobotę
w godz. 13.30-14.00 MR4 (fale średnie 873 kHz)

Polonijna strona internetowa
www.poloniah.u

A Polonia híreiből • A Polonia híreiből • A Polonia híreiből • A Polonia híreiből

Mi történt?

▶ December 1-én Budapesten ülést tartott a Bem J. LKE képviseleti szerve.

▶ November 30-tól december 2-ig József Pucitowski atya adventi lelkigyakorlatot tartott a budapesti Lengyel Templomban.

▶ December 2-án, a Lengyel Templomban tartott gyermekmise után a Lengyel Házat meglátogatta a Mikulás.

▶ December 7-én a Lengyel Perszónális Plébánia – közösen a Szt. Adalbert MLKE-vel – a budapesti Lengyel Házban megrendezte a seniorok napját.

▶ December 7-én a Filmklub tagjai a Lengyel Intézetben – a II. ker. LKÖ meghívására – megtekintették Jacek Bromski rendező "Az Uristennél, a kemencesutban" c. filmjét.

▶ December 8-án a Mikulás meglátogatta a Bem J. LKE-t.

▶ December 8-án Tatán, a kultúrházban megtartották a kisebbségek napját, amelyen a helyi LKÖ-t a Szt. Kinga egyházi kórus képviselte, Stanislaw Bros pedig harmonikán játszott.

▶ December 11-én a Dunakeszi LKÖ adventi összejövetelt szervezett, amelyen összegezték a lezáródó évet is.

▶ A Magyar Írószövetség és a Magyar Napló Könyvkiadó december 12-én talál-

kozott rendezett a szövetség klubtermében Konrad Sutarski irodalmi munkássága kezdetének 50. évfordulója alkalmából; egyúttal bemutatták az ünnepelt válogatott verseit tartalmazó "Kettős hazában" c. kötetet, valamint a határon túli magyar költők általa összeállított "Mily közel" c. antológiáját.

▶ December 14-én a Bem J. LKE budapesti székhelyén adventi összejövetelt tartottak.

▶ December 14-én tartotta a Bp. II. ker. LKÖ is karácsonyi rendezvényét.

▶ December 15-én rendezték meg a LK Budapesti Nagykövetségén a hagyományos ostyatörést a Polónia részvételével.

▶ A szolnoki LKÖ és Lengyel-Magyar Klub december 15-én rendezte meg a hagyományos lengyel vigiliát.

▶ A győri LKÖ december 15-én tartotta meg székhelyén karácsonyesti ünnepségét, betlehemi jászakkal és karácsonyi énekekkel az „Akord” kórus előadásában. Az est másik házigazdája a J. Sobieski Kulturális Egyesület volt.

▶ Az Érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület a helyi LKÖ-vel együtt 2007. december 15-én tartotta a hagyományos lengyel ostyatörést.

▶ December 15-én a székesfehérvári "Barátság Háza" Kultúrházban tartotta meg a hagyományos lengyel vigiliát a helyi Polónia.

17.00 órakor kezdődik a budapesti Lengyel Templomban a hamvazással egybekötött szentmise.

▶ Február 6-13. között a FLKÖ zokopanei utazást szervez a Polónia részére.

▶ Február 11-én, a betegek világnapján 11.00 órakor szentmisét tartanak a Lengyel Templomban, amelyet találkozó követ a Lengyel Házban.

▶ Február 10-én 12.00 órakor a budapesti Lengyel Házban megnyitják az „Üvegre festve” c. kiállítást.

▶ Február 13-án, szintén a budapesti Lengyel Templomban 17.00 órakor kezdődik a fatimai istentisztelet és a Rózsafüzér Kör találkozója.

▶ Február 14-én a Bem J. LKE Bálintnapot tart.

▶ Február 15-én 18.00 órakor az érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület találkozást szervez a Csuka Zoltán

▶ A Tiszaújvárosi LKÖ december 16-án közös karácsonyi összejövetelt szervezett a helyi ruszinokkal.

▶ December 16-án a budapesti Lengyel Házban megnyílt Matló Éva kézműipari kiállítása.

▶ December 16-án tartották meg Budapesten a magyarországi kisebbségek napja alkalmából az évenkénti Kisebbségi Gálát.

▶ December 19-én az OLKÖ-ben karácsonyi ostyatörést tartottak az önkormányzat tagjainak a részvételével.

▶ A LK Budapesti Nagykövetsége mellett működő Iskolai Konzultációs Pont tanulói és tanárai december 19-én betlehemes játékot adtak elő.

▶ December 21-22-én Visegrádon megtartották a V-4 országokból (köztük Lengyelországból) érkezett családok karácsonyi találkozóját. A hazai lengyel-ség részéről a találkozó társszervezője a FLKÖ volt.

▶ December 31-én a budapesti Lengyel Ház szilveszteri mulatságot rendezett a Polónia részére.

▶ Megtartotta hagyományos szilveszteri mulatságát a Bp. IV. ker. LKÖ is.

Városi Könyvtárban dr. Kovács Istvánnal, aki bemutatja "A barátság anatómiája" c. új könyvét.

▶ Február 18-21. között a keszthelyi Balaton Színházban a marosvásárhelyi Tompa Mihály Nemzeti Színház bemutatja Witold Gombrowicz „Ivona, burgundi hercegnő” c. darabját.

▶ A nagyböjt alatt minden pénteken 17.00 órakor keresztutat tartanak a budapesti Lengyel Templomban.

Figyelem: A szerkesztőség nem vállal felelősséget a fenti programokban bekövetkező változásokért.

(ford.: SzL)

Mi várható?

▶ Február 2-án rendez meg a FLKÖ a Lengyel Bált a budapesti Duna Palotában.

▶ Február 3-án kb. 12.00 órakor a budapesti Lengyel Házban találkozót szervez - kolinda-énekléssel egybekötve - a FLKÖ.

▶ Február 3-án a budapesti Lengyel Templomban szentmisét celebrálnak a gyermekek részére.

▶ Február 5-én a Bem J. LKE székhelyén (V. ker., Nádor u. 34.) farsangzáró összejövetelt tartanak a „régii lengyel szokások” ciklus keretében.

▶ Február 5-én a budapesti Lengyel Házban (X. ker., Óhegy u. 11.) húshagyó keddi „Podkoziotek” ünnepséget tartanak.

▶ Február 6-án, hamvazószerdán kb.

Jasełka – misterium o Miłości

O kres przedświąteczny to nie tylko sprzątanie, robienie zakupów, ale to także, a może przede wszystkim czas zamyślenia, oczekiwania na cud Miłości, na moment, w którym Słowo stało się Ciałem, Bóg stał się Człowiekiem. Powrót do czasów króla Heroda, do wydarzeń sprzed 2000 tysięcy lat.

W ostatnich dniach grudnia i w Dzień Objawienia Pańskiego, potocznie zwanym Świętem Trzech Króli, w Polskiej Szkole przy Ambasadzie RP w Budapeszcie i w Domu Polskim przy Polskiej Parafii, w atmosferze Nocy Betlejemskiej mogliśmy pochylić się wraz z dziećmi nad tajemnicą Miłości Boga do człowieka. W tych dniach uczniowie szkoły, ich rodzice, zaproszeni goście i nauczyciele z radością uczestniczyli w programie przygotowanym na ten niezwykle czas. Każde z tych spotkań przebiegało w bardzo rodzinnej i miłej atmosferze. Prócz tradycyjnego kolędowania dzieliliśmy się białym opłatkiem i oczywiście wspólnie spożywalismy symboliczną wieczerzę.

17 grudnia, w poniedziałek w pięknie udekorowanej szkole wsłuchiwaliśmy się w poezję Bożonarodzeniową, która przepłataną była naszymi polskimi kolędami. Program został przygotowany przez VI kl. szkoły podstawowej, I gimnazjum i I liceum. Wtorkowe spotkanie uświetnił nam

koncertem kolęd w różnych językach, zespół (*Szalézi Irinyi Iskola Énekkara*) pod kierownictwem ks. *Roberta Kukuczki* polskiego salezjanina pracującego na Węgrzech. Środa była dniem, w którym odbyła się premiera jasełek przygotowanych przez panią *Annę Petrovics*, s. *Agnieszka Szczyzewską* oraz uczniów z kl. II i IV SP. Jasełka to odmiana ludowego widowiska religijnego o tematyce związanej z narodzinami Jezusa. Początek swój biorą z ustawiania po kościołach na czas Świąt Bożego Narodzenia figur drewnianych lub gipsowych, by wiernym jak najatrakcyjniej przedstawić wydarzenia z grotty betlejemskiej. Zwyczaj ten wprowadził przybyły na polskie ziemie w XIII wieku zakon franciszkanów. Jasełka to trwały element polskiej religijności, tradycji kultury, świadczą o potrzebie wiązania starych tradycji z dniem dzisiejszym. W wykonaniu naszych polonijnych dzieci nabrały one szczególnego wdzięku. Czy może być coś bardziej wzruszającego od małych dzieci zdążających z prostymi darami serca do żłóbka by pokłonić się Jezusowi?

W jasełkach brał także udział gość specjalny ks. *Leszek Kryza*, który wraz z małymi aktorami zaśpiewał góralską kolędę małej Dziecinie.

Ciekawostką jest pochodzenie samych

kolęd. Są to pieśni związane z obrzędami Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Nazwa kolęda powstała od słowa *Calendae*, bo tak Rzymianie nazywali początek nowego roku i początek każdego miesiąca. Zwyczaj śpiewania kolęd rozpowszechnił się w Polsce jednocześnie z pojawieniem się żłóbków i misterii ruchomych urządzanych przez franciszkanów w świątyniach. Pierwsze polskie kolędy powstały w XV wieku. Ile jest kolęd dziś, trudno zliczyć. Ich zbiory wydane w połowie XIX wieku zawierały ich ponad 300.

6 stycznia dzieci ze szkoły dotarły z jasełkami do Domu Polskiego. Przedstawienie przyjęto z wielkim entuzjazmem i wielkimi oklaskami. Mam nadzieję, że mali artyści nabrali większej ochoty by rozwijać swoje zdolności dla dobra swojego i węgierskiej Polonii.

Zgodnie z polską tradycją jeszcze przed świętami, każdy z uczestników spotkań mógł zanieść do domu sianko i jemiolę – bożonarodzeniowe symbole, które miejmy nadzieję, przyniosą nam wszystkim powodzenie i szczęście w Nowym 2008 Roku, czego całej Polonii życzą: kierownictwo, nauczyciele i pracownicy Szkoły Polskiej przy Ambasadzie.

s. *Agnieszka Szczyewska* MChR

W Polskiej Szkole przy Ambasadzie RP tego dnia wszystko działo się jak

zawsze. Podczas przerwy otrzymałam wiadomość: w piątek czyli za dwa dni jadę z piątką innych uczniów do Wiednia na zaproszenie tamtejszej Polskiej Szkoły im. *Jana Sobieskiego*. Oczywiście razem z nami jechały nasze panie nauczycielki – pani *Beata Mondovics* i pani *Ania Petrovics*. Droga była dosyć długa, ale jakoś przeżyliśmy.

Najpierw po dotarciu do Wiednia obejrzelismy miasto. Było bardzo

ładnie i odświętnie, ponieważ zbliżały się Święta Bożego Narodzenia, i wszędzie świeciły się kolorowe lampy. Przeszliśmy się na jarmark gdzie można było kupić dużo ślicznych rzeczy – np. bardzo ładne ozdóbki na choinkę, ale my niewiele kupowaliśmy, a raczej oglądaliśmy. Następnie wstąpiliśmy się pożywić do *Mc Donaldsa*. Po tej „uczcie” ruszyliśmy autobusem do szkoły polskiej, która jest chyba dwa razy większa niż moja węgierska. Wyobraźcie sobie, że tam uczy się aż 500 uczniów!

Świąteczna wizyta

Nasza szkoła jest mała, ale klasy są większe. W holu obejrzelismy zdjęcia z różnych wydarzeń szkolnych oraz piękne obrazy, które wisiły na ścianach. Następnie przeszliśmy do sali gimnastycznej, gdzie miały się odbyć występy. Najpierw nas przedstawiono i było fajnie, bo klaskali na naszą cześć, a my czuliśmy się jak jacyś sławni ludzie. Po chwili zaczęły się Jasełka, bardzo nam się podobały i teraz my biliśmy brawo. Po zakończeniu występu przeszliśmy z powrotem do budynku szkoły, gdzie był poczęstunek i dzieliłismy się wspólnie opłatkiem składając sobie życzenia świąteczne. Było bardzo przyjemnie i mam nadzieję, że jeszcze się kiedyś spotkamy – może u nas w Budapeszcie.

Był już wieczór i ruszyliśmy do domu. Na miejsce dojechalismy prawie o północy. Dobrze, że następnego dnia była sobota i nie musieliśmy rano wstawać do szkoły.

Laura Benczes

JASEŁKA w Domu Polskim

fot. I. Zeisky

fot. Iga Zeisky